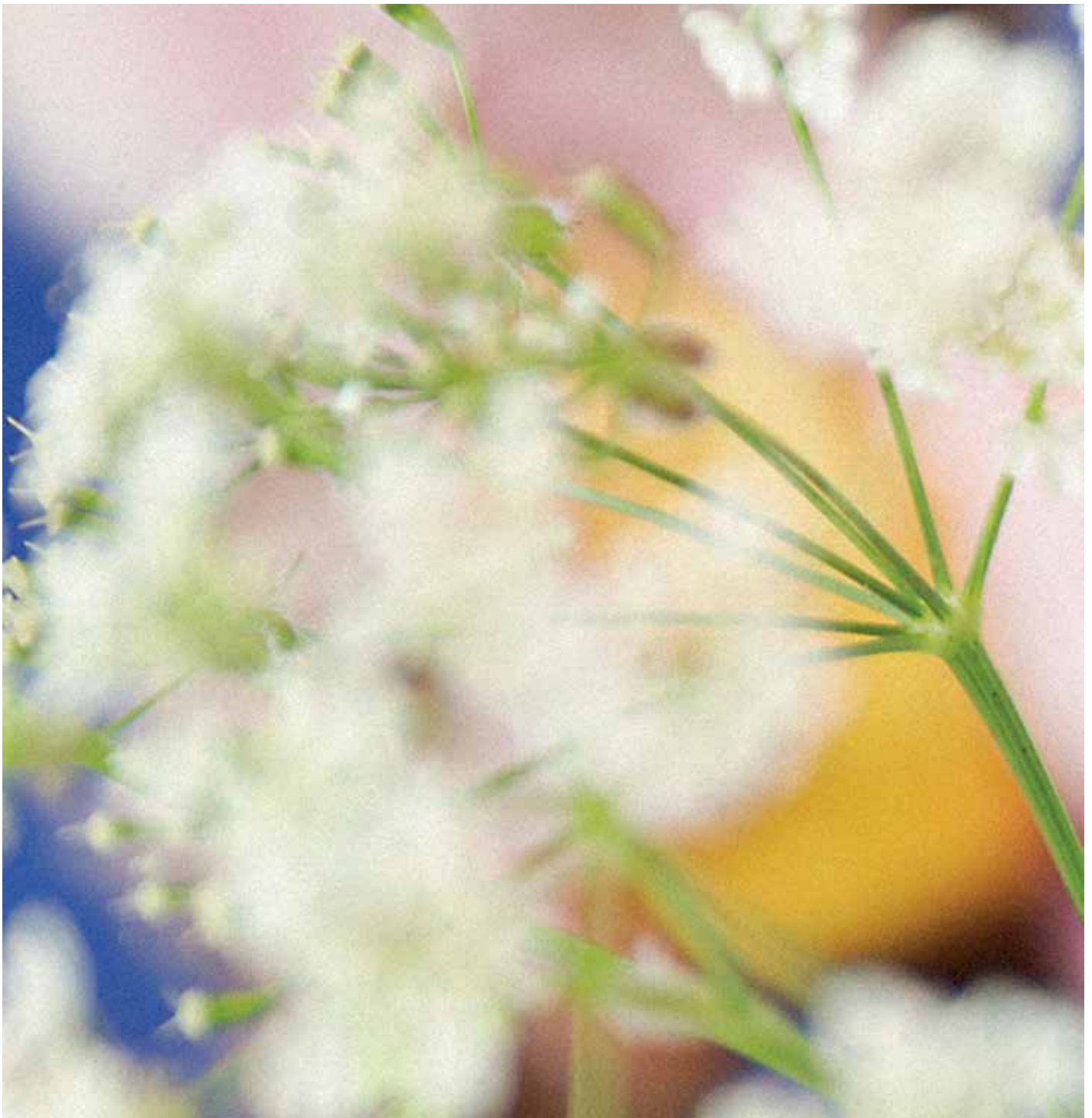

FOTOAJAKIRI / ESTONIAN PHOTO MAGAZINE

POSITIIV

49 / 2022 SUVI / SUMMER

HEDI JAANSOO, ALENA SHMINKE, LEE KELOMEES, ELIKA HUNT, JULIUS VAICEKAUSKAS,
MAARJA MÄEMETS, OLEG SHVAIKOVSKY, ANDRÉS GALEANO, NELLI PELLO

Mis hoiab tasakaalu

WHAT MAINTAINS BALANCE

Hea Positiivi lugeja

On ütlus, et üks kindel asi maailmas on see, et kõik muutub. Mõned muutused on vabastavad ja rõõmutoovad, teised keerulised või lausa hirmuäratavad. Mõnda pöördelist sündmust saab planeerida, uuega aeglaselt kohaneda. Mõni olukord tabab ootamatult, nii et juhtunu kiirus võtab hinge kinni. Kuidas hoida tasakaalu ja leida edasimineku tarkust? Meie kaasteeliste jagatud lood näitavad uusi suundi või aitavad leppida.

Piret Tüür vestles kunstnik Hedi Jaansooga, kes oma näitustel on vaatajateni toonud tundlikud siseteemad: õrnuse ja hirmu, iha ja sisemised konfliktid. Annika Haas analüüsib Alena Shminke fotoloomingut. Shminke uurib oma projektides, milliseid meeli on fotograafilise kujutise abil võimalik nii iseendas fotograafia kui ka vaatajas puudutada. Lee Kelomehe eksistentsiaalne seeria tegeleb inimeseks olemise muutliku teekonna ja sellega kaasneva paratamatu kasvuvaluga.

Lapsepõlve erinevaid tegevusi, sündmusi ja emotsioone näeb Dokfoto keskuse näitusel suvekuudel. Marko Toomast kutsub rännakule läbi Leedu fotograafia ajaloo, põhitähelepanu on humanistlikul suunal ja inimese elukaare jäädvustamisel erinevates olukordades.

Ülo Pikkov arutleb, kuidas digiplatvormidel leviv fotograafia kannab endas pigem kommunikatsiooni kui esteetika märgisüsteeme.

Maarja Mäemets viis ellu oma ulja unistuse õppida jogaõpetajaks Bali saarel. Ta jagab meiega Bali värve ja enda sisemõtisklusi, tänutunnet ja vabadust. Oleg Shvaikovsky on jäädvustanud Argentina rütmid ja võimsa maa mastaapsuse.

Andrés Galeano näitus Kogo galeriis suunas mõtlema taeva ja pilvede eri tähendustest. Tartu ülikooli muuseumi Toome tähetorn korraldas astrofotode võistluse.

Nelli Pellol valmis vahva seeria oma ämma fotograafiaarmastusest.

Rahulikku fotosuve soovides

Kristel Schwede
Positiivi väljaandja ja peatoimetaja

Dear *Positiiv* Reader

There is a saying that the one sure thing in the world is that everything changes. Some changes are liberating and joyful, others are difficult or even terrifying. Some ground-breaking events can be planned, slowly adapting to the new situation. Some situations occur unexpectedly, so fast that they take your breath away. How can we maintain balance and find the wisdom to move forward? The stories shared by our road-fellows show new paths and help us toward reconciliation.

Piret Tüür talked to the artist Hedi Jaansoo, who has brought sensitive personal themes to the audience in her exhibitions: tenderness and fear, desire and internal conflict. Annika Haas analyses the photographic work of Alena Shminke. In her projects, Shminke explores what senses can be touched through the photographic image both in oneself as the photographer as well as in the viewer. Lee Kelomees' existential series explores the varying path of being human and the inevitable growing pains accompanying this.

The various activities, events and emotions of childhood can be seen at the exhibitions of the Documentary Photo Centre in the summer months. Marko Toomast invites you on a journey through the history of Lithuanian photography, focusing on the humanistic approach and on capturing key moments in a person's life.

Ülo Pikkov discusses how photography on digital platforms encompasses the sign systems of communication rather than aesthetics.

Maarja Mäemets realised her wild dream of studying to be a yoga teacher on the island of Bali. Oleg Shvaikovsky has captured the rhythms of Argentina and the massive scale of the country.

Andrés Galeano's exhibition at the Kogo Gallery prompts thoughts on the varied meanings of the sky and clouds. The University of Tartu's Toome Observatory organised an astro-photo competition.

Nelli Pello completed a wonderful series on her mother-in-law's love of photography.

Wishing you a peaceful photo summer

Kristel Schwede
Publisher and editor in chief

Sisukord

Contents

Esikaas / Cover
Hedi Jaansoo. Detail näitusest "Lilleherned ja lõvilõuad ja meeles mind pea" / Detail from exhibition *Sweet Peas and Snapdragons and Forget Me Not*. 2021

Tagakaas / Back cover
Alena Shminke. Vesi. Asjade elu / Water. Life of Things. 2020

1
Mis hoiab tasakaalu
WHAT MAINTAINS BALANCE
Kristel Schwede

8
Iluiha, iluhäbi
THE DESIRE FOR BEAUTY, THE SHAME OF BEAUTY
Fotod / Photos: Hedi Jaansoo
Küsis / Interview: Piret Tüür

Ilus ebamugavus
BEAUTIFUL DISCOMFORT
Fotod / Photos: Lee Kelomees

16
Alena Shminke äraspidine analoogfotograafia
ALENA SHMINKE'S REVERSE ANALOG PHOTOGRAPHY
Fotod / Photos: Alena Shminke
Tekst / Article: Annika Haas

24
Ilus ebamugavus
BEAUTIFUL DISCOMFORT
Fotod / Photos: Lee Kelomees
Tekst / Article: Lee Kelomees, Kristel Schwede
Modell: Pääsu-Liis Kens

30
Lapsepõlv ja lootus
CHILDHOOD AND HOPE
Küsis / Interview: Kristel Schwede

Võimendatud nostalgia
AMPLIFIED NOSTALGIA
Tekst / Article: Ülo Pikkov

42
Rännak läbi Leedu fotograafia ajaloo
A JOURNEY THROUGH THE HISTORY OF LITHUANIAN PHOTOGRAPHY
Tekst / Article: Marko Toomast

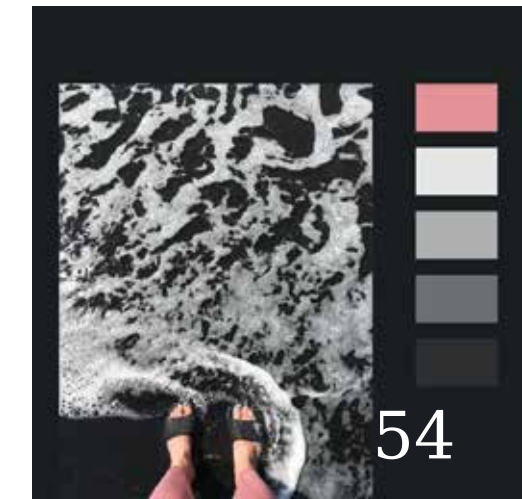
52
Võimendatud nostalgia
AMPLIFIED NOSTALGIA
Tekst / Article: Ülo Pikkov

Aron Urb. Udurutt / Fog rush. 2021
Lapsepõlv ja lootus
CHILDHOOD AND HOPE

54
Mis kerkib esile
WHAT CROPS UP
Tekst ja fotod / Article and photos: Maarja Mäemets

60
Argentina rütmid
ARGENTINE RHYTHMS
Fotod / Photos: Oleg Shvaikovsky
Küsis / Interview: Kristel Schwede

Mis kerkib esile
WHAT CROPS UP
Tekst ja fotod / Article and photos: Maarja Mäemets

64
Taeva muutunud tähendus
THE CHANGING MEANING OF THE SKY
Tekst / Article: Kristel Schwede

70
Per aspera ad astra
PER ASPERA AD ASTRA
Tekst / Article: Jaak Kikas

76
Möödunud meenutades
RECALLING THE PAST
Fotod ja tekst / Photos and article: Nelli Pello

GALERII POSITIIV

Anneli Ivaste **PEAPROOV / GENERAL REHEARSAL**

SUVENÄITUS GALERII AKENDEL
Summer exhibition on the windows of the gallery

06.06.-31.07.2022

Galerii Positiiv Roo 21a Tallinn Estonia
positiiv.ee info@positiiv.ee www.facebook.com/GaleriiPositiiv

PhotoPoint

nr.1 FOTOSPETSIALIST
EESTIS

SONY

vaheta oma vana
uue Sony $\alpha 7R_{IV}$ või $\alpha 7R_{III}$ vastu

Vähemalt 300€ lisaallahindlus

Sony $\alpha 7R_{IV}$ A või Sony $\alpha 7R_{III}$ A täiskaader hübriidkaamera on Sulle vähemalt 300€ soodsam, kui tood Photopointi enne 31.07.2022 enda töökorras vana peegel- või hübriidkaamera.

Vaata → photopoint.ee/kampaania

Estonian and Finnish Analogue Photography Today

FOTO-
MUUSEUM

ASSOCIATION FINNISH DARK
ROOM

SOOME
INSTITUUT

EESTI JA SOOME ANALOOGFOTOGRAAFIA TÄNÄ

26.05.-4.09.2022

KAROLIINA PARTANEN
Clarity. Photogram

Fotomuuseumi Jaani seegi galerii N-L 12-18, P 12-16
Väike-Pääsukese 5 Tallinn / Rävola puiestee ääres

Iluiha, iluhäbi

THE DESIRE FOR BEAUTY, THE SHAME OF BEAUTY

Fotod / Photos: Hedi Jaansoo

Küsis / Interview: Piret Tüür

Hedi Jaansoo (1989) on silma jäänud näitustega, kus ta on vaatajate ette toonud tundlikud sisetead. Õrnuse ja hirmu, iha ja sisemiste konfliktide hajusa olemuse on kunstnik materialiseerinud kuivanud taimedes ja argistes leidobjektides läbi fotograafia ja õhuliste installatsioonide.

Sa avaldad oma loomingus ideid kunsti ja fotograafia kaudu ning oled ka neid alasid ülikoolis õppinud. Kas Sa pead end siiski rohkem fotograafiks või kunstnikuks või oled ühepalju mõlemat?

Ma pean end vist ennekõike ikkagi kunstnikuks, kuigi fotograaf olen ma ka. Olen viimastel aastatel pildistanud enim näitusedokumentatsioone muuseumidele, galeriidele ja kunstnikele. Nüüd aga hoopiski läksin erialasele kontoritööle, seega pildistamine kui sissetulekut toov töö jääb vist pigem erandlikuks. Igatsesin stabiilset palka, struktureeritumat elukorraldust, kolleege, sotsiaalseid garantiisid, ja võib-olla ka vähem pilditöötlust. Maarin Ektermann ja Airi Triisberg on teinud äärmiselt olulise töö kunstivaldkonna õiglase tasumäärade ettepanekuga ja ehk on praegu selgem kui kunagi varem, et kunstniku töö tasustamine peaks olema normaalsus. Ja tasustamine niimoodi, et sellega kaasneksid ka sotsiaalsed garantiid. Kui tasumäärade ettepanekut ja reaalsust vaadata, siis näituste dokumenteerijana olin ma justkui see valdkonna töötaja, kel pole kurta midagi. Üks neist peaaegu kõigist peale kunstniku, kellelt üldiselt enam tasuta tööd ei oodata. Aga teha näituste dokumenteerimise tööd määral, mis võimaldaks endale ettevõtjana stabiilselt arvestatavat palka maksta ... ma ei näe, et see mul võimalik oleks olnud. Niisiis praegu ma töötan kontoris ja natuke õpetan ning ei teagi täpselt, kuhu ma kunstniku töö mahutada saan.

Kasutad oma loomingus sageli lilli. Kuidas Sa lillede portreerimiseni jõudsid, miks need valisid ja mispärast see sulle oluline on?

Jõudsin lilleideni oma vanavanemate kaudu, kes aastail 2005–2006 Viljandis oma aia lilledest fotoarhiivi koostasid. Vanaisa Sullo pildistas ja vanaema Leili koostas albumid koos

Hedi Jaansoo (1989) has stood out with exhibitions where she has brought sensitive personal topics to the audience. She has materialised the subtle nature of tenderness and fear, desire, and the conflicts in dried plants and everyday objects through photography and installations.

You publish ideas through art and photography and have studied these fields at university. Do you consider yourself more of a photographer or an artist, or are you both at the same time?

I think I consider myself an artist above all, but I'm also a photographer. In recent years, I have taken documentation photos for museums, galleries and artists. I have now taken up a specialised office job instead, so photography as an income-generating job is probably rather an exception. I longed for a stable salary, a more structured life, colleagues, social guarantees, and maybe a little less image processing. Maarin Ektermann and Airi Triisberg have done extremely important work on proposing fair rates of remuneration in the field of art, and perhaps it is now clearer than ever that paying for an artist's work should be the norm. And paying in such a way that also entails social guarantees. If we look at the proposed rates of remuneration, and reality, I as someone documenting exhibitions was seemingly a worker in the field that had nothing to complain about. One of those, except artists, who are no longer expected to work for free. But to document exhibitions to an extent that would allow you to pay yourself a stable decent wage... I cannot see that having been possible for me. So, now I work in an office and I teach a little, and I'm not really sure where I can fit in artist's work.

You often use flowers in your work. How did you come to portraying flowers (and how did you choose them) and why is it important to you? (Or, to open the topic a little more: how have you come to the topics that you focus on in your work in the first place?)

I came to flowers through my grandparents who were compiling a photo archive of the flowers in their garden in

Hedi Jaansoo
Meelespea. Näitus „Lillhened ja lõvilõuad ja meeles mind pea“.
Hobusepea galerii. 2021 / Forget Me Not. Exhibition Sweet Peas and Snapdragons and Forget Me Not. Hobusepea Gallery. 2021

märkmetega. Kõik lapselapsed said ka lillepiltidega CD-plaadid. Neil külas käies tegime ikka aias tiiru ning vanaema näitas, mis parasjagu õitseb või talvisemal ajal verandale ette kasvatama pandud on. Aed oli nende suur töö ja uhkus. Ma sain aia ja lillede-taimede tähtsusest nende, eriti vanaema elus alati aru, aga ma ei osanud seda siis niimoodi hinnata, nagu ma praegu oskaks. Kui ma vaid saaksin tagasi sellesse aega, kus nad elus olid!

Mingil hetkel ma väga tahtsin seda vanavanemate lillearhiivi kuidagi oma loomingus kasutada. Võib-olla elus hoida, ma ei tea. Ja mind painasid küsimused muuhulgas iluihast ja iluhäbist ning lilled tundusid hea viis, kuidas neid teemasid käsitleda. Sealt ta alguse sai, teosega „Flowerworks” (2015).

Algul tundus piinlik nüüdiskunsti väljalillepilte teha, kuid nüüd tundub, et lilled on igal pool, nii et teistpidi nagu häda. Eks ma vist läbi häda ja piinlikkuse ja painete oma teemadeni jõuangi. Toonases fotoosakonnas õppides oleksin ma tahtnud olla see kunstnik, kes on isiklikest painetest üle ega uuri oma naba, vaid tegeleb suurte ja oluliste teemadega. Aga ma ei olnud. Vähemalt mitte nii, nagu mulle tundus, et üks õige nüüdiskunstnik olema peaks.

Kas sul tekivad ideed igal ajal ja igas kohas või on päästikuks mingi kindel keskkond, ilm, tunne?

Ma ei ole vist see kunstnik, kellel on pidevalt tuhat ideed peas, et muudkui teeks ja teostaks neid. Minu jaoks on see pigem aeglane protsess: on mingid ideefragmendid, mida ma võib-olla ei oska sõnastada. Nad vaikselt kogunevad ja kuhjuvad ning loodetavasti selginevad. Siis panen nad kuskil mingis vormis kokku, kui selleks põhjust või võimalust on. Mul on mingi vajadus neid fragmente ikkagi korjata või luua, näiteks fotodena.

Kirjelda palun pisut oma loomisprotsessi. Kas Sul on loomiseks oma kindel aeg ja koht või on see kõik pisut kaootiline ja teed seda siis, kui parajasti n-õ õige tunne peale tuleb?

Selles mõttes on kaootiline, et mul on kolmeaastane laps ning seega viimased kolm aastat ja rohkemgi on see suuresti elu dikteerinud. Mul on pisike ateljee, õigemini pool pisikesest ateljeest, kuhu ma ei jõua. Materjal tekib igapäevase elu käigus ja igapäev on ka üks võtmesõna, mis mu loomingus on alati kohal olnud. Ka enne seda viimast kolme aastat. Ilmselt seepärast, et igapäev pole mulle kunagi lihtne tundunud. Küll aga olen nende viimase kolme aasta jooksul enne konkreetseid näituseprojekte mingi ajutise suurema ateljeepinna hankinud, et mul oleks see kindel ruumikam koht, kus eesmärgistatumalt töötada. Igapäevane telefoniga pildistamine on ka üks loomisprotsessi osa.

Oled varem oma elukutse kohta öelnud, et lõpetaks üldse selle nalja ära. Aga ometi toimetad edasi ja avad

Viljandi somewhere around 2005–2006. Grandpa Sulo photographed and grandma Leili compiled albums with notes. All the grandchildren received CDs with photographs of flowers. When we visited them, we would always take a stroll in the garden and grandma would show us what was blooming or what had been pre-seeded on the porch in winter. The garden was a source of great work and great pride for them. I always understood the importance of the garden and flowers and plants in their lives, particularly in my grandma's life, but I did not appreciate it the way I could now. If only I could go back to when they were still alive.

At one point, I really wanted to use this flower archive of my grandparents somehow in my work. Maybe to keep it alive, I am not sure. And I was haunted by questions about, among others, the desire for beauty and the shame of beauty, and flowers seemed to be a way to address these topics. That's where it started, with the piece *Flowerworks* (2015).

At first it seemed embarrassing to take pictures of flowers in the field of contemporary art, but now it looks like flowers are everywhere and it is the other way around. I guess that is how I come to my topics – through trouble and embarrassment. Studying at the photography department back in the day, I would have liked to be an artist who is above their personal issues and does not study their own navel, instead looking at grand and important topics. But I was not. At least not in the way that I thought a true contemporary artist should be.

Do you get your ideas any time and any place, or is the trigger a certain environment, weather, feeling?

I don't know, I'm probably not the kind of artist who always has a thousand ideas in their mind to always do something and bring those ideas to life. For me, it is more of a slow process, there are fragments of ideas that I might not be able to formulate. They quietly accumulate and pile up and hopefully become clear, and I put them together somewhere in some form if there is reason or opportunity to do so. But there is some sort of need to collect these fragments and to create, in the form of photos for example.

Please describe your creative process a little. Do you have a specific time and place to create, or is it all a little chaotic and you do it when you get the right feeling?

It is chaotic in the sense that I have a three-year-old child who has largely dictated the last three plus years of my life. I have a small studio, or rather half of a small studio that I never make it to. I get my source material from everyday life - the *everyday* is one of the keywords that has always been present in my work, even before those last three years. Probably because *everyday* has never seemed easy to me. However, in the last three years, I have acquired a larger studio space before specific exhibition projects so that I would

Hedi Jaansoo
Lillhersed ja lõvilõuad ja meeles mind pea. Näitusevaated.
Hobusepea galerii. 2021
Sweet Peas and Snapdragons and Forget Me Not. Installation
views. Hobusepea Gallery. 2021

näitusi. Kas tunned, et kunst on Sulle justkui sund, ilma milleta ei saa, või kuidas teisiti kirjeldaksid seda tunnet, mis Sind ikka ja jälle uute projektide juurde tagasi toob?

Jah, ma ei tea ... Ju see mingi imelik vajadus ikkagi on, ja küllap ka mingi edevus. Mõistlik elukutse see kindlasti ei ole. Ei ole mõistlik oma tööle peale maksta, eriti kui sul on perekond. Maksta lapsehoidjale selleks, et tasuta või peaaegu tasuta tööd teha ateljees, mille eest tuleb ka maksta. Ja sellist näitust ma ilmselt enam ei teeks ka, kus mingitki tasu ei pakuta. Aga see, et ma ütlen, et ta mõistlik ei ole, ei tähenda seda, et ma arvaks, et kunsti ei ole tarvis.

Praegu mul tegelikult järgmist näitust silmapiiril ei ole ja kuna ma läksin nii-öelda päevatööle, siis olen natuke nagu maha rahunenud. Ma ei tunne pidevalt, et pean justkui mingi otsuse vastu võtma – et kas teha täiega edasi või lõpetada üldse ära. Vaatan, kuidas kujuneb.

Inimesed, kes midagi loovad, kipuvad olema enese-kriitilised ja mulle tundub ühe varasema intervjuu põhjal, et Sina samuti. Kuidas Sa enese sees olevat kriitikut taltsutad?

See on väga keeruline. Kriitik eneses on koos ebakindlusega ilmselt mu suurim vaenlane olnud ja üsnagi pärssivalt mõjunud. See vist natuke leevenes lapse sünniga, kuna ei saa enam iga asja pärast nii palju muretseda ega põdeda.

Kas Sinu hinnangul on praegusel ajal pigem lihtne või keeruline luua? Võimalusi on palju, samas võib valikute rohkus ja konkurents ka pingesse ajada.

Ma ei ole ühelgi teisel ajal kunstnikuna tegutsenud, seega võrrelda ma ei oska. Kuigi midagi on tegelikult muutunud ka juba alates sellest ajast, mil ma 2010. aastal kunsti õppima asusin. Instagram vist loodi küll samal aastal, aga aktuaalseks sai see hiljem ja minu enda jaoks veel hiljem. See loomingumassiiv, mis seal silme eest läbi jookseb, on ühel hetkel inspireeriv, kuid siis jälle tundub, et midagi pole mõtet teha. Ka meie väikesel kunstiväljal on näitusi tohutult palju ja nad vahetuvad (liiga) kiiresti. Kunstivälja aeglustumine või aeglustamine on ka üks asi, millest viimasel ajal räägitud on ja mida ma arvan, et tarvis oleks.

Ma arvan, et on väga palju inimesi, kellel on praegusel ajal lihtsam luua kui kunagi varem. Aga üks asi on luua ja teine asi on professionaalse kunstnikuna aktuaalne olla. Ja noh, elus püsida.

have a more spacious place where to work more purposefully. Daily phone photography is also part of the creative process.

You have previously said about your profession that you would like to put it all to rest. And yet you keep going and opening exhibitions. Do you feel that art is like a compulsion for you without which you cannot be, or how would you describe the feeling that brings you back to new projects over and over again?

Yes, I don't know... I guess there is some strange need, and probably some vanity. It certainly is not a sensible profession. It does not make sense to pay to do your work, especially if you have a family. To pay a babysitter so that you can work for free or for next to nothing at a studio that you also have to pay for. And I probably will no longer be putting up exhibitions that are not paid for. But just because I say that it's not sensible, does not mean that I do not think that art is necessary.

Right now, I don't really have the next exhibition on the horizon and because I took a day job I have calmed down a little... I don't feel all the time that I have to make a decision – either to keep going full throttle ahead or to make a clean break. I will see how it works out.

People who create tend to be self-critical, and it seems to me based on an earlier interview that you are, too. How do you tame the critic in yourself?

It is very complicated. The critic in me along with insecurity has probably been my greatest enemy and has had a rather stifling effect on me. I think it eased a little with the birth of my child, I can no longer worry or be anxious about every little thing.

Do you find it easy or difficult to create these days? There are a lot of opportunities, but the abundance of choices and competition can also be stressful.

I haven't been an artist at any other time, so I can't compare. Although something has changed since I started studying art in 2010. Instagram was probably created that same year, but it became popular later and for me even more later. This volume of creations that runs through before your eyes there is, in one instance, inspiring and, in the other, it feels that there is no point in doing anything. Even in our small space, the number of exhibitions is huge and they change quickly. Slowing down or decelerating the art field is also one of the things that has been talked about lately and that I think is needed.

I think that there are a lot of people who are finding it easier than ever to create these days. But it is one thing to create and another thing altogether to be relevant as a professional artist. And, well, to stay alive.

Hedi Jaansoo
Näitusevaade. Marje Üksine ja Hedi Jaansoo näitus „Kimbutab“. Rüki galerii, 2022. Kuraator Kaisa Maasik / Installation view. Marje Üksine and Hedi Jaansoo, exhibition *Kimbutab*. Rüki gallery, 2022. Curated by Kaisa Maasik

Hedi Jaansoo.
Vaasidega. Näitus „Lillhersed ja lõvilõuad ja meeles mind
pea”. Hobusepea galerii. 2021
With Vases. Exhibition *Sweet Peas and Snapdragons and
Forget Me Not*. Hobusepea gallery. 2021

Hedi Jaansoo
Pudenemistega. Marje Üksine ja Hedi Jaansoo, näitus
„Kimbutab”. Rüki galerii. 2022. Kuraator Kaisa Maasik
With Fallings. Marje Üksine and Hedi Jaansoo, exhibition
Kimbutab. Rüki gallery. 2022. Curated by Kaisa Maasik

Alena Shminke äraspidine analoogfotograafia

ALENA SHMINKE'S REVERSE ANALOG PHOTOGRAPHY

Fotod / Photos: Alena Shminke

Tekst / Article: Annika Haas

Kuigi **Alena Shminke** (1990) nimi pole Eesti fotopubliku teadvusse veel kinnistunud, on tema senised projektid olnud standardsel fotomaastikul esiletõusvalt äraspidised. Kasutades analoog- ja digifotograafia erinevaid tehnikaid, ka nende kombineerimist, arutleb kunstnik oma visuaalsete katsetuste abil fotograafia kui meediumi filosoofilise tähenduse üle ning avab selle olemust aja ühe võimaliku tajumise peegeldajana.

Pildistajana laskub Shminke olukorda, kus tajub end omaloodud fotode hilisema vaatajana, sellepärast on tema loomingus tähtsal kohal detail ja selle tunnetamine. Pildi vaatajas pildistaja juuresoleku aistingu loomine mõjub empaatiliselt ja tekitab võrdse läbielamise hetke korduvuse fotograafi poolt kogetud hetkega. Kuigi fotograafia reprodutseerib lõpmatuseni momenti, mis on leidnud aset vaid ühe korra, pakub Shminke looming tema kui jäädvustaja samade tunnete tajumist ehk eksistentsiaalse hetke korduvust. Ehk vaadates tema loodud fotograafilist kujutist, saame aimu samast, mida elati läbi foto tegemise protsessis. Iseasi on muidugi nähtu lahtikodeerimine, kuna ka kõige keskendunum fotograaf võib avastada hilisemal vaatlemisel fotolt detaile, mida ta tegemise ajal ei märganud. Nii võib saada foto uueks teadmise allikaks ning mõjutada ümbritsevate sündmuste mõtestamist. Shminke idee ongi uurida fotograafiat viisil, kuidas üksikindiviidid fotosid tõlgendavad ja milliseid meeli on fotograafilise kujutise abil võimalik nii iseendas fotograafina kui ka vaatajas puudutada.

Peatume siinkohal Shminke kahel erineva tehnilise lähenemisviisiga seerial: „Asjade elu” (mai, 2020) ja „Vaikus” (detsember, 2021). Esimene neist pildistatud filmile Kodak T-MAX topeltkaadritena: üks kaader, kaks kujutist. Nagu projekti pealkirigi ütleb, uurib see meid ümbritsevate tavapäraste asjade elu. Nende vajalikkust ja mittevajalikkust ning seost märkamise ja mittemärkamisega. Kuidas me seetõttu tunnetame asju elavana või vastupidi. Lähtudes ideest näidata väikeste asjade väikest elu igapäevases rutiinis ja seda, kuidas nad muutuvad prügiks või millekski muuks, on Shminke loonud omamoodi visuaalse oodi haprusele ja nähtamatusele – kuidas pealtnäha väikesed asjad teevad suuri asju meie elus.

Analoogfotograafiat meetodina kasutades elab fotograaf läbi aga paradoksaalse dilemma: „Ma pole siiani kindel,

Although **Alena Shminke's** (1990) name has not yet become ingrained in the consciousness of the Estonian photography audience, her projects to date have been prominently distinct in the standard photography landscape. Using different analogue and digital photography techniques as well as the combination of those, Shminke discusses the philosophical meaning of photography as a medium and reveals its nature as one possible reflection of the perception of time through visual experiments.

As a photographer, Shminke puts herself in a position where she perceives herself as the subsequent viewer of the photos she has created, which means that details and perception are important in her work. Creating a sense of the photographer's presence for the audience has an empathic effect and creates a repetition of the moment of equal experience with the moment experienced by the photographer. Although photography indefinitely reproduces a moment that has taken place only once, Shminke's work offers the perception of the feelings felt by her as the person capturing the moment, or the repetition of an existential moment. By looking at the photographic image she has created, we get an idea of what was experienced in the process of taking the photo. Of course, decoding what was seen is a different matter altogether because even the most focused photographer can later discover details in the photo that they didn't notice when they took it. Each photo can become a new source of information, and also influence the interpretation of surrounding events. Shminke's idea is to study photography and the way that individuals interpret photos, as well as exploring which senses can be touched in people as photographers, and in the viewer, through the photographic image.

Let's take a look at two of Shminke's series that use different technical approaches: “Asjade elu” (*Life of Things*, May 2020) and “Vaikus” (*Silence*, December 2021). The first was shot on Kodak T-max film as double exposures. As the title of the project suggests, it explores the life of ordinary things around us. Their necessity and disposability and the connection between noticing and not noticing. How this makes us perceive things as alive, or vice versa. Based on the idea of

Alena Shminke
Puu. Asjade elu /
Tree. Life of Things. 2020

Alena Shminke
Muld. Asjade elu /
Soil. Life of Things. 2020

kas töö vääriliselle kulutatud aega ja võib-olla võiksid digitaalsed manipulatsioonid anda parema tulemuse, aga see projekt oli mulle omamoodi väljakutse: kas ma olen päris fotograaf või mitte? Praeguse digifotograafia ajastul on nii lihtne puudusi parandada, midagi muuta, et eelneva võttetöö mõte ning fotograafi kogemus tasandub. Antud juhul ma ei tunne end fotograafina, vaid tunnen end kellenagi, kes lihtsalt päästikule vajutab. Mõned selle projekti võtted pildistasin korduvalt ja korduvalt uuesti. Oma vigu nägin alles pärast filmi ilmutust, mistõttu võttis töö valmimine palju aega. Nüüd aga tean, et minust võib saada tõeline fotograaf. Arvan, et see detailidega töötamise kogemus andis mulle palju mõtteainet ka kujutise ja objekti sisulise tasandi kohta."

Seeria „Vaikus“ on pildistatud digitaalselt ja seejärel tehtud Van Dyke'i seepiatehnikas diginegatiivid akvarellpaberil. Shminke: „See projekt andis mulle vastupidise kogemuse. Kangekaelsus ja igal juhul filmile pildistamine ei ole alati parim valik. Projekti alustades olin peaaegu kohe kindel, kuidas trükiprojekt peaks välja nägema. Sellepärast mõtisklesin, kas valida tavaline, seepiatoonis hõbeželatiinrükk või Van Dyke'i tehnika. Kuna kasutasin selles projektis oma keha ja ebaõnnestunud kaadreid uuesti filmile pildistades sain peaaegu närvi-

showing the small life of small things in the everyday and how they become rubbish or something else, Shminke has created a kind of visual ode to fragility and invisibility of how seemingly small objects do great things in our lives.

Using analogue photography as a method, Shminke goes through a paradoxical dilemma: "I'm still not sure if the work was worth the time I spent on it. Perhaps digital manipulations could provide a better outcome, but this project was kind of a challenge for me – am I real photographer or not? In the current age of digital photography, it is so easy to correct shortcomings, to change something so that the idea of the previous work and the experience of the photographer are smoothed out. In this case, I don't feel like a photographer, I feel like someone just pressing the trigger. I took some pictures in this project over and over again. I only saw my mistakes after developing the film, so it took a long time to complete the work. But now I know that I could become a real photographer. And I think that the experience of working with details also gave me a lot of food for thought on the substantive level of the image and the object."

The series titled "Vaikus" (*Silence*) is photographed digitally and then printed as digital negatives on watercolour

Alena Shminke
Puu vill. Asjade elu /
Cotton. Life of Things. 2020

vapustuse, otsustasin teha selle projekti pooldigitaalseks. See projekt võimaldas mul tugevdada arvamust, et kõige tähtsam on kaadri kvaliteet ja plaani elluviimine, mitte pildistamise viis. Kunst peaks jääma vabaks. Mulle tundub, et analoog- ja digitaal tehnoloogia võivad üksteist täiendada. Põhiküsimus on miks, mitte kuidas."

„Vaikus“ visualiseerib sõnatuse kui miski, millest paljudel meie ajal puudu jääb. Heli puudumine ja keskendumine oma sisemistele protsessidele võib olla teraapia vormiks, mis on kättesaadav igale inimesele. Seega on projekt kui katse anda iseendale võimalus tunda vaikuse mõju fotograafiliste kujutiste abil. Shminke oskus ühendada pildis erinevaid tajuvorme on imetlusväärne.

paper using Van Dyke brown technique. Shminke says, "The project provided me with the opposite experience. Stubbornness and insisting on shooting on film is not always the best choice. When I started the project, I knew almost immediately what the printing process should look like. That's why I was considering choosing between the standard brown-hued silver gelatine printing or the Van Dyke technique. Since I used my body in the project and nearly had a nervous breakdown when reshooting on film, I decided to make this project semi-digital. The project allowed me to reinforce the belief that the most important thing is the quality of the shot and bringing the plan to life, not how the photo is taken. Art should remain free. It seems to me that analogue and digital technologies could complement one another. The key question is why, not how."

"Vaikus" (*Silence*) visualises wordlessness as something that many of us lack these days. Lack of sound and focus on our internal processes can be a form of therapy that is available to everyone. So, the project is an attempt to give us the opportunity to feel the effect of silence on ourselves through photographic images. Shminke's ability to combine different forms of perception in an image is admirable.

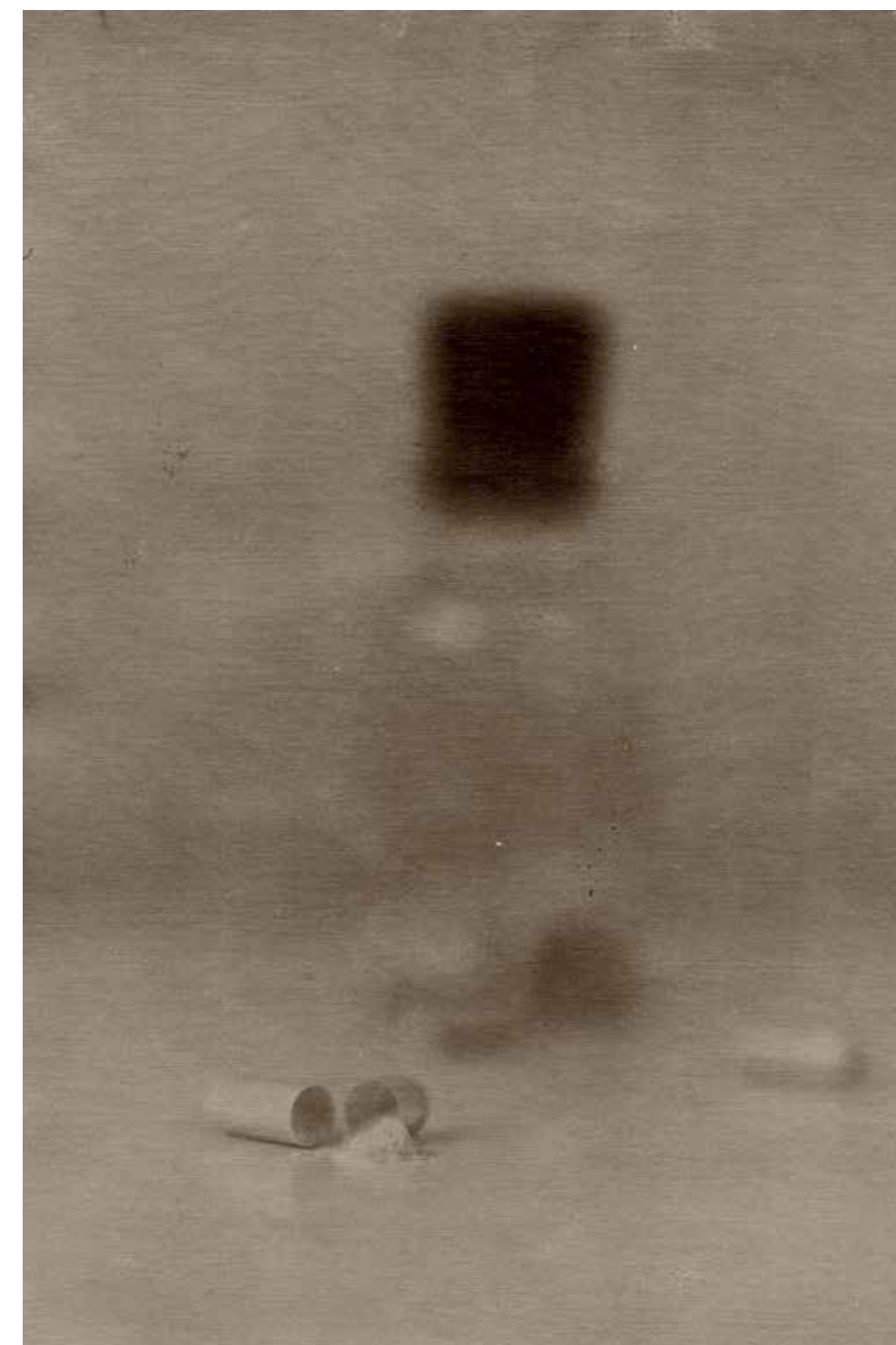
Alena Shminke
Kui on nii vaikne, et on kuulda liivaterade kukkumist
liivaklaasi. Vaikus / If it is so quiet that you can hear
grains of sand falling into the sand glass. Silence. 2021

Alena Shminke
Levitage viibet. Vaikus /
Share out the sign. Silence. 2021

Alena Shminke
Kaja. Vaikus /
Echo. Silence. 2021

Alena Shminke
Keemiline uni. Vaikus /
Chemical sleep. Silence. 2021

Ilus ebamugavus

BEAUTIFUL DISCOMFORT

Fotod / Photos: Lee Kelomees

Tekst / Article: Lee Kelomees, Kristel Schwede

Modell: Pääsu-Liis Kens

Lee Kelomees (1995) vaatleb oma eksistentsiaalses seerias „Ilus ebamugavus” inimeseks olemise muutlikku teekonda, kus rahuloluseisundeid ja õnneotsinguid saadavad paratamatud kasvuvaluga kaasnevad ebamugavad olukorrad.

Inimese erinevaid olemise viise sel teekonnal on kunstnik kutsunud väljendama professionaalse tantsija, kelle kehatunnetus ja oskus liikumise kaudu sisemisi sõnumeid edasi anda loob fotodel erilise atmosfääri. Positiiv uuris, kuidas kunstnik teemani jõudis.

Lee Kelomees: Mind paeluvad inimene ja kehakeel ning see, kuidas keha kaudu on võimalik sõnu kasutamata jutustada. Olen selgeks saanud, et sõnad on tihtipeale üleliigsed. Luule on tore: paari sõnaga saab kujutada tervet maailma. Sama võimas väljendusvahend on ka keha. Pean oluliseks liikuda, kõndida, tantsida, tunda end üleni kohal ja maa peal, see on täiuslik olek. Imetlen koreograafia ja tantsukunstiga tegelevaid inimesi, kes on valinud elukutseks võimaluse rääkida läbi kõikvõimsa ihu, mis meid kannab. See ihu juba iseenesest ongi kunstiteos, mille potentsiaali tasub uurida.

Kuigi liikumine nii vaimsel kui ka füüsilisel tasandil on edasiviiv jõud, jääme tihtipeale kinni: kordame sama mõtet, kõnnime ühte ja sama rada mööda. Sellest tulenevalt hakkas mind huvitama ebamugavus, mis on elu paratamatu osa, kuid mida iga hinna eest vältida soovime.

Tahan näidata, et ebamugavuse kogemine (kurbus, valu, tundmatu) ei ole alati negatiivne, vaid liigutab samuti edasi. Nii nagu lapsena on kõndima õppimine kannatust nõudev ja raske, on seda ka uued ja võõrad kogemused kogu täiskasvanuea vältel, kus püsti jäämiseks tuleb enne mitu korda kukkuda.

Lähenesin teemale veidi iroonilises võtmes. Näitan ebamugavuse omaksvõtmist, voolides keha erinevates asendites, jäädvustades fragmente, mis paistavad esialgu füüsilise mugavuse vastandid. Ebamugavus eneseületuse eesmärgil on ilus.

In her existential series “Ilus ebamugavus” (*Beautiful Discomfort*), **Lee Kelomees** (1995) is studying the varying path of being human where the states of satisfaction and the search for happiness are accompanied by inevitable situations of discomfort arising from growing pains.

Kelomees invited a professional dancer to express the different ways of being human. Her sense of body and her ability to convey internal messages through movement create a special atmosphere in the photos. *Positiiv* asked how Kelomees came to the topic.

Lee Kelomees: I am fascinated by humans and the language of the body and how you can tell a story through the body without using words. I have learned that words are often superfluous. Poetry is great, you can depict the whole world in just a few words. The body is just as powerful a means of expression. I consider it important to move, walk, dance, feel completely present and have your feet on the ground: this is the perfect state. I admire people who engage in choreography and the art of dance who have chosen the opportunity to speak through the all-powerful body that carries us. The body in and of itself is a work of art, the potential of which is worth exploring.

Although movement on both the mental and physical level is a driving force, we often get stuck – we repeat the same thought, we walk the same path. Consequently, I became interested in discomfort as an inevitable part of life, one that we want to avoid at all costs.

I want to show that experiencing discomfort (sadness, pain, the unknown) is not always negative, it can also take us forward. Just like learning to walk as a child demands patience and is difficult, so are the new and alien experiences that we have throughout adulthood, where we have to fall before we are able to stand upright.

I approached the subject in a slightly ironic way. I depict the embrace of discomfort by moulding the body through different positions, capturing fragments that initially seem to be opposites to physical comfort. Discomfort for the purpose of overcoming oneself is beautiful.

Lee Kelomees
Ilus ebamugavus / Beautiful Discomfort. 2022

Lee Kelomees
Ilus ebamugavus / Beautiful Discomfort. 2022

Lee Kelomees
Ilus ebamugavus / Beautiful Discomfort. 2022

Lapsepõlv ja lootus

CHILDHOOD AND HOPE

Küsis / Interview: Kristel Schwede

Dokfoto keskus korraldab käesoleval suvel, enda tegevuse viiendal sünnipäeval, näituse lapsepõlvest. Näituse „Lootus – lapsepõlv Eesti kaasaegses dokumentaalfotograafias” kuraatorid Kristel Aimee Laur ja Toomas Järvet on näituse koostanud 2021. aasta avatud kutsele laekunud fotograafide ja kutsutud autorite töödest. Näitusel osalevad Anna-Liisa Kree, Annela Samuel, Aron Urb, Dmitry Jurchenko, Erika Hunt, Elsa Hüüdma, Gabriela Urm, Heiki Leis, Iris Kivisalu, Mairi Hüüdma, Marlen Kärema, Maxim Mjödov ja Reelika Vilt.

Kuidas tulite mõttele korraldada näitus lapsepõlvest ja miks algab pealkiri sõnaga „lootus”?

Toomas Järvet: Tundub, et midagi on lapsepõlvega seoses praegu õhus, sest keskuse avatud kutsele laekunud töödest käis üllatavalt palju läbi just lapsepõlve temaatika. Samuti ei ole lapsepõlve Eesti dokumentaalfotograafias koondnäitusena teadaolevalt varem käsitletud, mis on mõnevõrra üllatav, arvestades, millist visuaalselt inspireerivat materjali lapsed ja noorukid oma tegevuse ning olekuga pakuvad. Lootus on midagi universaalset ja ajatut, mida inimesed kogu aeg vajavad. Hetkel on kuidagi eriti oluline tunda ja uskuda, et homme on parem. Lootus on see, mis aitab üle saada rasketest ja keerulistest aegadest. Öeldakse ka, et lastes peitub meie lootus paremale tulevikule ja kuigi on oht, et sellele klišeele toetudes loobuvad osad tänased täiskasvanud pingutamast, siis praegusel ajal tundub, et üks vundamendinurk parema tuleviku ehitamisel kuulub kindlasti lastele.

Millised on teie endi ja praegusaja laste lapsepõlve erinevused?

Anna-Liisa Kree (1981): Oma põhiomadustelt on tänapäeva lapsed väga sarnased minu lapsepõlve eakaaslastega. Samas tunnen, et praegusaja lapsed on palju eneseteadlikumad ja -kriitilisemad, mis tuleneb nende ümber olevast infoküllusest. Olen kohanud palju väga inspireerivaid, sihikindlaid noori, samas on mõnede küünilisus mind ehmatanud. Kuigi mänguasjad ja mängud võivad muutuda, jääb laste uudishimu ja avastusrõõm ikka samaks, vahet pole, mis aastakümnel nad elavad.

Annela Samuel (1974): Kindlasti on suurim erinevus digivahendite ja virtuaalreaalsuse olemasolu ja nende saami-

This summer, the fifth anniversary of the Documentary Photo Centre, the centre will stage an exhibition about childhood. Kristel Aimee Laur and Toomas Järvet, the curators of the exhibition “Lootus – lapsepõlv Eesti kaasaegses dokumentaalfotograafias” (*Hope – Childhood in Estonian Contemporary Documentary Photography*) have compiled the exhibition from works of photographers who answered the open call in 2021 and the works of invited authors. Anna-Liisa Kree, Annela Samuel, Aron Urb, Dmitry Jurchenko, Erika Hunt, Elsa Hüüdma, Gabriela Urm, Heiki Leis, Iris Kivisalu, Mairi Hüüdma, Marlen Kärema, Maxim Mjödov and Reelika Vilt will participate in the exhibition.

How did you come up with the idea to organise an exhibition about childhood and why does the title begin with the word “hope”?

Toomas Järvet: It seems that there is something in the air related to childhood at the moment because we received a surprising number of works in answer to the Centre’s open call on childhood. As far as I am aware, childhood in Estonian documentary photography has not been explored as a composite exhibition before, which is somewhat surprising given the visually inspiring material that children and adolescents offer with their activities and attitudes. Hope is something universal and timeless that people need all the time. At the moment, it is especially important to feel and believe that tomorrow will be better. Hope is what helps us deal with difficult and complex times. It has also been said that children are our hope for a better future, and although there is a risk that many of today’s adults will stop making an effort, instead relying on this cliché, it seems these days that one cornerstone in building a better future certainly belongs to children.

What are the differences between your own childhood and today’s children?

Anna-Liisa Kree (1981): In their basic characteristics, children today are very similar to my childhood peers. At the same time, I feel that children today are a lot more self-aware and self-critical, which is due to the abundance of information surrounding them. I have met a lot of very inspiring,

Aron Urb
Metsapöole / To the Forest. 2020

ne lapsepõlve osaks, mis mõjutab nii lapsepõlve kui ka lapsi. Nii ühiskond tervikuna, õpetajad kui ka lapsevanemad saavad enda tegevusega kõik aidata kaasa, et lapsed sellesse maailma ära ei kaoks, et säiliks side päris maailmaga ja loodusega, ning arendada nende loovust, surumata neid kindlatesse boksidesse.

Aron Urb (1981): Praegu on lastel suurem vabadus avastada ümbritsevat maailma, olgu selleks pereautoga ringi sõites Eesti eri nurkade tundma õppimine või lennukiga mõnda välisriiki reisimine. Lisaks vabadus omada kontakti teiste kultuuride loominguga, olgu selleks Jaapani lastelaul Spotify, Muppetite video Youtube'is või mõni tore Kanada tõlkeraamat raamatukogu riulis. Oma lapsepõlve kodutänaval hakkab esimesena silma autode uputus: kunagise paari auto asemel leiab nüüd neid seal paarkümmend. Ehk otsapidi on meie vabadus liigelda isikliku autoga kitsendanud vabadust mängida ja liikuda tänaval.

Dmitry Yurchenko (1981): Kuna minu lapsepõlv oli 1980-ndatel, on peamiseks erinevuseks tehnoloogia ja seadmete kasutamise võimalus. Praegu on lastel rohkem igasuguseid nutiseadmeid meelelahutuseks ja õppimiseks, kuid see ei tähenda, et meie lapsepõlv oli igavam. Veetsime rohkem aega õues sõpradega, oli palju seiklusi ja põnevaid ettevõtmisi.

Elika Hunt (1983): Minu lapsepõlves oli mõni mänguasi, teelehega kaetud katkine põlv, rohkelt õuemänge sõpradega ning igavustunnet. Ma teadsin, mis kell on üks ja ainuke lastesaade, kui maitsev on suhkrutükk kommi eest, ja Saaremaa tundus päriselt ka välismaa. Kuigi tänapäeva lastel on palju erinevaid valikuid ja maailm on nende ees avatud, tuleb neil silmitsi seista nutiseadmete liigse kasutamisega. Täna peab vanem rohkem pingutama, et lapsel säiliks vahetu kontakt looduse, lähikonna, tunnete, õpi- ning mängusooiviga.

Elsa Hüüdma (1948): Kogu maailm ja lapsepõlvekäigud ulatusid nii kaugele, kui jalgsi pääses, korra-kaks võttis ema mind piimaveovankriga naaberkülla meiereisse kaasa. Meie päralt olid mets, soo ja õu, kraavid, lehmakarja- ja heinamaad. Valmis hommikusöögiga äratusi ega õhtusi magama laulmisi sellal ei olnud, ema ja isa hoidsid nii kuis mõistsid, kui palju aega tööde rutust üle jäi. Petrooliumilambi valguses ja ise, meid oli seitse last, toimetasime-mängisime. Oli vaja vaid suutäis leiba, kartuliputru praeliha ja piimaga ning lähedasi kodus.

Heikki Leis (1973): Minu lapsed on veel väga väikesed ja veidi raske on erinevusest rääkida, ennast nii noorena ju ei mäleta. Arvan, et praegu saavad minu lapsed rohkem hoolitsust ja tähelepanu, kuna oleme kaasaga enamasti kodus ja saame nendega rohkem tegeleda. Eks vanasti lasti lastel rohkem omapead tegutseda ja neid ei kontrollitud nii palju.

Iris Kivisalu (1983): Kõige suurem lapsepõlvede erinevus peale selle, et ajad me ümber on muutunud, on see, et kasvatan poeglapsi. Ise olen unistav introvert, kel lapsena ei õnnestunud eriti igavust tunda, aga mu loomult seiklushimulised ja sotsiaalsed poisid vajavad konkreetseid tegevusi palju enam. Igavustundega on neil palju keerulisem omapäi hakka-

determined young people, but I have also been startled by the cynicism of some. While toys and games may change, children's curiosity and joy of discovery remain the same, no matter what decade they live in.

Annela Samuel (1974): The biggest difference is definitely the existence of digital tools and virtual reality and these becoming a part of childhood, which affects both childhood and children. Society as a whole, as well as teachers and parents can contribute to making sure that children do not disappear into this world and that they retain a connection with the real world and nature. Children's creativity needs to be developed without forcing them into boxes.

Aron Urb (1981): These days, children have more freedom to discover the world around them, be it by getting to know the different corners of Estonia when driving around in a family car or travelling abroad by plane. And the freedom to experience the creations of other cultures, be it a Japanese children's song on Spotify, a Muppets video on YouTube, or a translation of an interesting Canadian book on a library shelf. The first thing I notice on my childhood street is the flood of cars – instead of the previous couple of cars, there are now dozens. In other words, our freedom to travel by car has restricted our freedom to play and move in the street.

Dmitry Yurchenko (1981): Because my childhood was in the 1980s, the main difference is the availability of technology and devices. These days, children have all sorts of smart devices for entertainment and education, but this does not mean that our childhood was more boring. We spent more time outdoors with our friends, we had a lot of adventures and exciting activities.

Elika Hunt (1983): In my childhood, there were a few toys, an injured knee patched with a plantain, lots of outdoor games with friends, and boredom. I knew what time the one and only children's show was on, how tasty a sugar cube was as a replacement for sweets, and Saaremaa really did feel like a foreign country. Although children today have many different options and the world is open to them, they have to face the excessive use of smart devices. Today, parents have to make more of an effort to ensure that children maintain first-hand contact with nature, their immediate circle, feelings, the desire to learn and play.

Elsa Hüüdma (1948): The whole world and childhood travels extended as far as I could walk; once or twice my mother would take me to the neighbouring village's dairy in a milk carriage. We had the forest, the swamp and the garden, the ditches, the pastures and meadows to ourselves. There were no wake-up calls with ready-made breakfast or lullabies before sleep in those days, mother and father held us when they thought to do so, if there was time left after the bustle of work. There were seven of us children and we took care of ourselves and played on our own in the light of a kerosene lamp. All we needed was a mouthful of bread, mashed potatoes with roast

Annela Samuel
Nina küla / Nina Village. 2017

Suvilas. Võrumaa /
In the Summer House. Võrumaa 2016

Dmitry Yurchenko
Laitse. 2019

Gabriela Urm
Koos olek / Gathering. 2022

ma saada. Neile meeldib vahetult kogeda; omal ajal ninapidi seiklusraamatutes elanud ema lapsepõlv oli kindlasti rohkem vaateleja perspektiiv.

Mairi Hüüdma (1982): Olen tänulik, et mu lapsepõli oli pikk ja omailmselt taltsutatamatu. Salaja katusel või öitsevate hiigelpärnade meepilves, hommikuti lakaluugi valgustriibus „ma ei ole veel ärkvel“ hiirvaikus lugemas. Seakartulit kurnamas, vao vahel, puu- või heinakäru vedamise kõrval sisemaailmu ehitamas, pea põlevil dialooge täis. Tuli pliita all, vanaisa kannel, mullasus, laudatäis sõpru, lasteluuletused, maailma tekstuurid, lõhnad, leitsak, neljad-viied, selge maailma tunne taldade all. Vahendamata uudishimulik elu.

Marlen Kärema (1978): Minu isiklik lapsepõlvkogemus, mis on mu ellu tugeva jälje jätnud ja seda kujundanud, olid suved Võrus vanaema juures. Ta elas otse kiriku kõrval. Suur roheline aedade labürint asus maja taga. Muru niideti vaid vikatiga. Tänapäeva lapsed elavad justkui lõbustuspargis, aeg röövib nende elu. Püüan pakkuda oma lastele lihtsat elu maal ilma golfimuru ja liigsete mugavusteta.

meat and milk, and our loved ones at home.

Iris Kivisalu (1983): The biggest difference between childhoods, apart from the fact that times around us have changed, is that I'm raising boys. I am a dreamy introvert who never really managed to be bored as a child, but my naturally adventurous and social boys need specific activities much more than I did. They find it a lot more difficult to deal with boredom on their own. They like to experience things firsthand. The childhood of their mother who used to live with her nose buried in adventure books was certainly more of an observer's perspective.

Mairi Hüüdma (1982): I am grateful that my childhood was long and uniquely untamed. Secretly on a roof or in a honey-cloud of giant blooming linden trees, reading in the I'm-not-awake-yet dead-silence of the morning stream of light peeking through the loft hatch. Straining feed potatoes, between the furrows, building inner worlds while pushing a hay cart, head full of burning dialogues. Fire in the stove, grandfather's harp, earthiness, a barn full of friends, children's rhymes, textures of

Reelika Vilt (1981): Oma olemuselt on tänapäeva lapsed nagu lapsed ikka, põhilised erinevused seisnevad rohkem muutavas keskkonnas ja elukestvat lapsepõlve tagaajavas ühiskonnas tervikuna. Lapsepõlv justkui ei peagi enam lõppema ja selle tõeline väärtus devalveerub, mistõttu jääme ühiskonnana täiskasvanute poolest vaesemaks. Lastele tuleb jätta õigus olla laps ja kasvada täiskasvanuks, selleks tuleb meil ise elusse ja neisse uskuda ning vastutada, et nemad saaksid ise elada oma elu.

the world, smells, sultry weather, As and Bs, a clear sense of a world under my feet. Unmediated curious life.

Marlen Kärema (1978): A childhood experience that left a strong mark on my life and shaped it were summers in Võru at my grandmother's place. She used to live right next door to a church. A large maze of gardens was behind her house. The grass was mowed only with a scythe. Children today live like in an amusement park; time robs them of their lives. I try to offer my children this simple life in the countryside without golf greens and excessive comfort.

Reelika Vilt (1981): By their nature, children today are children like children always were, the main differences lie more in the changing environment and society as a whole, which seeks lifelong childhood. It is as if childhood no longer has to come to an end and its true value is becoming devalued, which as a society makes us poorer. Children must have the right to be children and to grow into adults. For this, we have to believe in life and in them and take responsibility so that they can live their own lives.

Elika Hunt
Sotsiaalne distants / Social Distance. 2020
Mamma vedu / Granny's Carriage. 2020

Iris Kivisalu
Mia. 2018

Reelika Vilt
Tallinn. 2022

Mairi Hüdma
Kergust andev koorem /
Light Weight 2011

Marlen Kärema
Tartumaa. 2021

Elsa Hüdma
Mahlaveoteod /
Juice-making Transport 2014

Anna-Liisa Kree
Elias. 2020

Heikki Leis
Suvine nauding. Palojärv /
Summer Pleasure. Palojärv. 2021

Maxim Mjödov
Lasnamäe, Paevälja. 2014

Rännak läbi Leedu fotograafia ajaloo

A JOURNEY THROUGH THE HISTORY OF LITHUANIAN PHOTOGRAPHY

Tekst / Article: Marko Toomast

Leedu fotograafia ajalugu on huvitav ja väärib seega erilist tähelepanu. Eelmistel sajanditel Leedus toodetud fotode hulk on tohutu suur ning aktiivselt tegutsenud fotograafe palju. Käesolevas ülevaates olen püüdnud välja tuua eelkõige Leedu fotograafia olulised sündmused ja elemendid, milleks on humanistlik suund fotograafias, inimese kohalolek ja tema elukaare jäädvustamine erinevates sotsiaalsetes olukordades. Vaatleme vahemikku alates 1854. aastast, mida peetakse Leedu fotograafia sünniaastaks, kuni 1973. aastani, kui Šiauliais loodi Leedu fotomuuseum.

Ajaloost on teada, et 1854. aastal rändas Leetu esimehe dagerrotüüpia spetsialist **Rubinstein** Varssavist, kes seadis oma stuudio sisse Vilniusse Vokiečių tänavale. Aastal 1863 tegutsesid pealinnas juba mitmed paiksed fotostuudiod. Kui **Stanisław Filibert Fleury'd** (1858–1915) tuntakse kui sotsiaalse fotograafia teerajajat, siis **Juzefas Čechavičius** (1818–1888) oli esimene fotograaf, kes alustas maastikufotode hulgitootmist. Tuntud fotograafid olid sellel ajal ka **Albert Swieykowski** (1829–1895) ja **Abdon Korzon** (ka Abdonas Korzonas; 1826–1866). Abdon Korzoni ateljee hiljem suleti, kuna ta portreteeris vabadusvõitlejaid, kes arreteeriti 1863. aastal jaanuariülestõusu eest Venemaa keisririigi vastu Leedus. Kõik tema stuudios leitud portreed hävitati ning fotograaf ise saadeti asumisele.

Tuntuse saavutas Leedu fotograafia 20. sajandi alguses. Enne teist maailmasõda, 1933. aastal asutati amatöörfotograafide selts (*Lietuvos fotomégejų sąjunga*). Kahe maailmasõja vahelisel perioodil, kui Leedu nautis iseseisvust, toimusid suured arengud nii fotokunsti kui ka kommertsfotograafia valdkonnas. Mitmed fotokunstnikud, nagu **Jan Bułhak** (1876–1950), **Balys Buračas** (1897–1972) ja **Kazys Daugela** (1912–1999) alustasid uue Leedu riigi eluolu dokumenteerimisega.

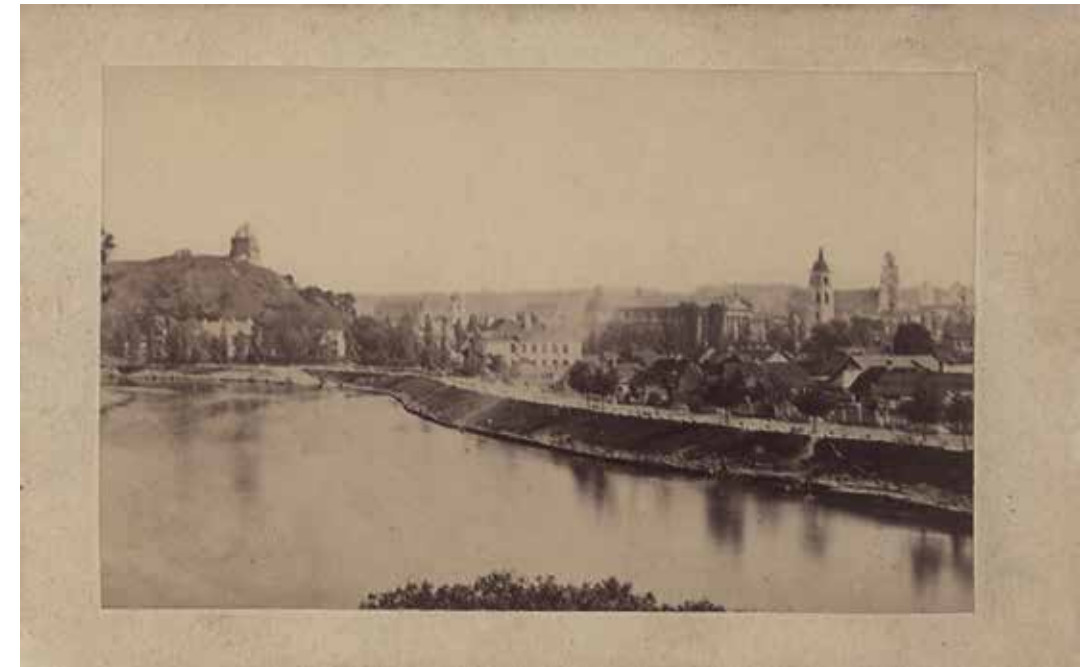
Pärast teist maailmasõda, kui Leedu okupeeriti ja liideti Nõukogude Liiduga, vähenes Leedus fotograafiaalane tegevus oluliselt. Loominguline väljund oli peatatud enam kui kümneks aastaks. Riigi järelevalve all tehtud fotod kaunistasid poliitilise ideoloogia reaalsuse helgemat poolt. Fotograafide tegevus elavnes uuesti pärast poliitilise olukorra muutumist 1958. aastal, kui nad hakkasid organiseeruma ja fotonäitusi korraldama ning tekkis vajadus fotoajakirjanike liidu järele, paljud

The history of Lithuanian photography is interesting and therefore deserves attention. The number of photographs produced in Lithuania in previous centuries is enormous and there have been many photographers. In this overview, I have foremost tried to highlight the important events and elements of Lithuanian photography, which are the humanistic direction in photography, the presence of a person and capturing their life in different social situations. We are looking at the period from 1854, which is considered to be the birth year of Lithuanian photography, to 1973 when the Lithuanian Museum of Photography was established in Šiauliai.

In 1854 **Rubinstein**, the first daguerreotype specialist, travelled from Warsaw to Lithuania and set up his studio in Vilnius, on Vokiečių Street. In 1863, several local photo studios were already active in the capital. While **Stanisław Filibert Fleury** (1858–1915) is known as the pioneer of social photography, **Juzefas Čechavičius** (1818–1888) was the first photographer to start mass production of landscape photographs. Other well-known photographers at the time were **Albert Swieykowski** (1829–1895) and **Abdon Korzon** (also known as Abdonas Korzonas, 1826–1866). Abdon Korzon's studio was later closed because he portrayed freedom fighters who were arrested in 1863 for the January Uprising against the Russian Empire in Lithuania. All the portraits found in his studio were destroyed and the photographer himself was exiled.

The Lithuanian photography gained fame at the beginning of the twentieth century. Before World War II, in 1933, the Society of Amateur Photographers (*Lietuvos fotomégejų sąjunga*) was founded. During the period between the two World Wars, when Lithuania enjoyed independence, great developments took place both in the field of photography as well as commercial photography. Several photographers, such as **Jan Bułhak** (1876–1950), **Balys Buračas** (1897–1972) and **Kazys Daugela** (1912–1999), began documenting life in the new Lithuanian state.

After World War II when Lithuania was occupied and annexed by the Soviet Union, photography activities in Lithuania declined significantly. Creative output was suspended for more than a decade. Photographs taken under state supervision promoted the brighter side of the political ideology.

Fi-1081. Albertas Sveikovskis. Panorama of Vilnius City. 19th. The Lithuanian National Museum of Art

F-IF 3703. Abdonas Korzonas. Panorama of Vilnius. ~1860, Vilnius, Russian Empire. Šiauliai Aušros Museum

fotograafid said külastada Prahat, Berliini, Pariisi ja Bukaresti. Selle aja ühed tuntuimad fotograafid olid **Liudvikas Ruikas** (1938–2004), **Romualdas Rakauskas** (1941–2021), **Antanas Sutkus** (1939), **Julius Vaicekauskas** (1939).

Paljud fotograafid, kes ei olnud ajakirjanike liidu liikmed, algatasid fotokunstnike sõltumatu ühenduse moodustamise, mis kulmineerus 1966. aastal korraldatud näitusega Kaunases. **Vilius Jasinevicius** (1933), kelle juhtimisel Kaunase grupp korraldas näitusi ja andis välja katalooge, rõhutas vaadet fotograafiale kui kunstivormile. Fotograafiat hakati nägema kui kunstniku legitiimset väljendusviisi, mis võimaldab oma vaateid ja emotsioone subjektiivselt esitada. Uus grupp võttiski ette julgemaid samme ametnike poolt peale surutud ja aegunud dokumenteerimise vastu. Kaunases toimunud näitused tõestasid, et fotograafia on vägagi tõsiselt võetav kujutava kunsti vorm. Tõeline läbilöökk fotokunstiis toimus 1968. aastal, kui Vilniuse fotokunstnikud koos Kaunase grupiga korraldasid näituse Leedu kunstimuuseumis. Fotograafia sai ametlikult igati aktsepteeritud, ukсед läksid valla ning Leedu fotonäitused jõudsid Euroopasse, Põhja-Ameerikasse ja kõikidesse teistesse Nõukogude Liidu vabariikidesse.

1966. aastal moodustatud Šiauliai fotoklubi oli üks aktiivsemaid ja uuenduslikumaid Leedus. See oli üks esimesi fotoklubisid, mis alustas fotonädalate, näituste ja ürituste korraldamisega. **Antanas Kazimieras Dilys** (1932–2021), kelle ambitsiooniks oli koguda nii pildilisi kui ka fototehnikaga seotud mälestusi, täitis oma maja lõputul hulgal fotograafiaalaste esemetega. 25. mail 1973. aastal sündiski Šiauliais ning ühtlasi terves Nõukogude Liidus esimene ametlikult tunnustatud rahvuslik fotograafiamuuseum. Nüüdseks on see oma muljetavaldava 150 000 eksponaadiga üks ainulaadsemaid Euroopas.

Huvitav on seik, et fotograafia õitseng 1970-ndatel on tihedalt seotud nn Leedu fotograafiakooli fenomeniga. Selle mõiste kutsusid ajakirja *Sovetskoje Foto* ülevaates ellu kaks Moskva kunstikriitikut, Henri Vartanov ja Konstantin Višnevski. Kuna on teada, et sel ajal Leedus fotograafide koolitamiseks ühtegi asutust ei eksisteerinud, siis miks otsustasid need kriitikud kasutada ikkagi sõna „kool“? Moskva kriitikud said suurepäraselt aru, et Leedu fotograafias ilmnenuid vihjeid rahvuslikule iseloomule võib kergesti tõlgendada kui natsionalismi, mis oleks omakorda sulgenud kõik ukсед fotoliikumise edasiseks arenguks. Nii neutraliseerisid nad olukorra väga nutikalt, viidates sellele lihtsalt kui Leedu fotograafiakooli fenomenile.

Pärast teist maailmasõda läänes arenenud humanistlik fotograafialikumine avaldas mõju ka Leedu kunstnikele. Nii nagu lääne humanistid, tõmbasid ka Leedu fotokunstnikud tähelepanu teemadele ja motiividele, mis paljastasid metafoorilisi pilte inimelust: lapsepõlv, noorpõlv, vanadus, armastus, ilu. Väga tähenduslik on näiteks Antanas Sutkuse foto „Ema käsi“, kus tüdrukut kujutatakse ema kätt hoidmas, ning Romualdas Rakauskase kujutis vanast naisest puude õite seas seerias „Õitsemine“, mis jäädvustab inimelu ilu ja haprust.

The activity of photographers was revived after the change in the political situation in 1958, when they began to organise and set up photography exhibitions and a need for a union of photojournalists arose. At this time many photographers were able to visit Prague, Berlin, Paris, and Bucharest. The most famous photographers of that time were **Liudvikas Ruikas** (1938–2004), **Romualdas Rakauskas** (1941–2021), **Antanas Sutkus** (1939), **Julius Vaicekauskas** (1939).

Photographers who were not members of the Union of Journalists initiated the Independent Association of Photographers, which staged an exhibition in Kaunas in 1966. **Vilius Jasinevicius** (1933), under whose leadership the Kaunas group organised exhibitions and published catalogues, emphasised the view of photography as an art form. Photography began to be seen as a legitimate form of expression, with artists subjectively presenting their views and emotions through photographs. The new group took bolder steps against the outdated documentation imposed by officials. Exhibitions in Kaunas proved that photography is a very serious form of fine art. A real breakthrough in photography took place in 1968 when Vilnius photographers together with the Kaunas group organised an exhibition at the Lithuanian Museum of Art. Photography was officially accepted, doors opened, and Lithuanian photo exhibitions reached Europe, North America, and all of the Soviet republics.

The Šiauliai photo club, founded in 1966, was one of the most active and innovative in Lithuania. It was one of the first photo clubs to start organising photo weeks, exhibitions and events. **Antanas Kazimieras Dilys** (1932–2021), whose ambition was to collect both pictorial and photographic memories, filled his house with an endless number of photographic objects. On 25 May 1973, the first officially recognised national museum of photography in Šiauliai, and the whole of the Soviet Union, was opened. Today, it is one of the most significant in Europe with an impressive 150,000 artefact.

It is interesting to note that the boom in photography in the 1970s is closely associated with the phenomenon of the so-called Lithuanian school of photography. The concept was brought to life in an overview in *Sovetskoje Foto* magazine by two Moscow art critics, Henri Vartanov and Konstantin Vishnevsky. As it is known that there were then no institutions in Lithuania that trained photographers, why did the critics decide to use the word ‘school’? The Moscow critics understood perfectly well that the hints of national character revealed in Lithuanian photography could easily be interpreted as nationalism which, in turn, would have closed all doors to further development of the photographic movement. In this way, they very cleverly neutralised the situation by referring to it simply as the phenomenon of the Lithuanian school of photography.

The humanistic photography movement that developed in the West after World War II also had an impact on Lithuanian artists. Like Western humanists, Lithuanian

F-MF 80. Julius Vaicekauskas. Separation. ~1971, Lithuania (USSR). Šiauliai Aušros Museum

Üks huvitavamaid fakte ning erinevusi lääne kolleegidest on, et Leedu fotograafid kujutasid rohkem külaelu. 1960. aastate provintsielu vastu tekkinud huvi võib seletada üldise poliitilise ja kultuurilise kontekstiga: valitsus püüdis vähendada eba-võrdsust linnade ja külade vahel ning seega toetas selle teema uurimist kirjanduses, kunstis ja fotograafias. Oma kaduva kultuuri jälgi jäädvustades püüdsid fotograafid salvestada Leedu rahvusliku iseloomu juuri ja mässata tasapisi sovetiseerimise vastu. Fotode mitmekihiline sisu võimaldas kunstnikel balansseerida lubatava ja keelatu vahel. Fotodel sisalduvat rahvusliku komponenti saab õigustada režiimi poolt endiselt lubatud „humanistliku perspektiivi“ kasutamise-ga.

Fotograafia uurija **Tomas Pabedinskase** (1978) sõnul ilmneb rahvus nende töödes loomuliku, kaasasündinud inimliku omadusena. Siin seostatakse seda inimese sisemise, vaimse maailmaga, mitte aga sotsiaal-kultuurilise valdkonna ega ajalooliste tingimustega. Just seepärast suutis Leedu üks tuntumaid filosoofe **Arvydas Šliogeris** (1944–2019) väita, et Leedu fotograafiakooli esindajate keskmes oli mitteaajalooline ja ajatu „igavene inimene“.

Leedu fotograafia ajaloo uurija **Agne Narušytė** (1970) sõnul võib väita, et fotograafiline diskursus on Leedu iseseisvusaastate jooksul põhjalikult muutunud. Mis kõigepealt toetas rahvuslikku identiteeti, kasutades selleks ühist mälu ja oleviku dokumenteerimist, sai hiljem vahendiks kadunud reaalsustaju edastamisel pidevas üleminekuolukorras.

Kasutatud kirjandus:

Asko Mäkelä. The Memory of the Photograph - Cataloguing & Classification Practices in the Nordic Countries, the Baltic States and Russia. Nordic Council of Ministers. Copenhagen 2001.

Jolanta Marcišauskytė-Jurašienė. 1970–1979: The phenomenon of the „Lithuanian school of photography“. <http://www.mmcentras.lt/cultural-history/culturalhistory/photography/19701979-the-phenomenon-of-the-lithuanian-school-of-photography/781>

Fotografijos Muziejus, Šiauliai. <https://fotomuziejus.lt/en/get-acquainted/about-us/>

photographers also drew attention to the topics and motifs that revealed metaphorical images of human life: childhood, youth, old age, love, beauty. Very significant are, for example, *Mother's Hand* by Antanas Sutkus, which depicts a small girl holding her mother's hand, and Romualdas Rakauskas' depiction of an old woman among tree blossoms in the series *In Bloom* in which he captures the beauty and fragility of human life.

One of the most interesting facts and differences from Western colleagues is that Lithuanian photographers portrayed more village life. The interest in provincial life in the 1960s can be explained by the general political and cultural context - the government sought to reduce inequalities between cities and villages and thus supported researching the topic in literature, art and photography. By capturing traces of their disappearing culture, photographers sought to capture the roots of the Lithuanian national character and gradually rebel against Sovietisation. The multi-layered content of photos allowed artists to find a balance between what was allowed and what was not. The national component in the photos can be justified using the still permitted "humanist perspective".

According to the photography researcher **Tomas Pabedinskas** (1978), nationality appears in these photos as a natural, innate human quality. Here, it is associated with the inner, spiritual world of man, not with the socio-cultural sphere or historical conditions. This is why one of the best-known Lithuanian philosophers, **Arvydas Šliogeris** (1944–2019), was able to claim that the representatives of the Lithuanian school of photography were centred on the unhistorical and timeless "eternal man".

According to researcher of the history of Lithuanian photography **Agne Narušytė** (b. 1970), it can be said that photographic discourse has changed radically during the years of Lithuanian independence. What first supported national identity by using shared memory and documentation of the present later became a means of conveying the lost sense of reality in a constant state of transition.

References:

Asko Mäkelä. The Memory of the Photograph - Cataloguing & Classification Practices in the Nordic Countries, the Baltic States and Russia. Nordic Council of Ministers. Copenhagen 2001.

Jolanta Marcišauskytė-Jurašienė. 1970–1979: The phenomenon of the 'Lithuanian school of photography'. [Http://www.mmcentras.lt/cultural-history/culturalhistory/photography/19701979-the-phenomenon-of-the-lithuanian-school-of-photography/781](http://www.mmcentras.lt/cultural-history/culturalhistory/photography/19701979-the-phenomenon-of-the-lithuanian-school-of-photography/781).

Fotografijos Muziejus, Šiauliai. <https://fotomuziejus.lt/en/get-acquainted/about-us/>.

F-MF 5291. Kazys Daugėla. Jump. 4th decade of the 20th century, Molėtai, Lithuania. Šiauliai Aušros Museum

F-MF 521. Julius Vaicekuskas. Graduates. 8th decade of the 20th century, Lithuania (USSR) Šiauliai Aušros Museum

F-MF 5426. Romualdas Rakauskas. From the series *Blossom*. 1974 - 1984, Lithuania (USSR). Šiauliai Aušros Museum.

F-MF 5720. Antanas Sutkus. J. P. Sartre in Lithuania
1965, Nida, Lithuania (USSR). Šiauliai Aušros Museum

Võimendatud nostalgia

AMPLIFIED NOSTALGIA

Tekst / Article: Ülo Pikkov

Enamik fotograafiateemalisi teaduslikke diskussioone tegeleb eelkõige professionaalse fotograafia ja elukutseliste fotograafide loominguga. Sellel on omad põhjused, nagu ajalooliselt kujunenud mäluasutuste kollektsioonid ning asjaolu, et varasemalt tegelesidki pildistamisega eelkõige elukutselised päevapiltnikud. Aja jooksul on saanud fotograafiast üha rohkem harrastajate mängumaa. Pärast digitaalpööret ja digifotograafia plahvatuslikku kasvu on kujunenud fotost pigem visuaalne suhtluskeel, mis ei taotle enam ammu klassikalisele fotograafiale omistatavaid esteetilisi ja dokumentaalseid väärtusi. Digiplatvormidel leviv fotograafia on muutumas suhtlusgraafika ja emotikonide surrogaadiks, kandes endas pigem kommunikatsiooni kui esteetika märgisüsteeme. Fotosid levitatakse sotsiaalmeedias eelkõige kui infot kogemusest või meeleolust.

Vaatamata oma muutunud funktsioonile ja teatavale võõrandumisele klassikalisest fotograafiast, kannavad juhupiltidena (*snapshot*) esitletud fotod tihtilugu rõhutatult nostalgia värvingut. Tegelikult on ju igasugune foto- või filmikaader nostalgiline pilt minevikust, talletatud hetk, mis on kunagi olnud ja mida täna saab kogeda vaid tänu fotograafilisele jäädvustusele. Pildimaagia tekibki tänu nostalgiale. Fotosid vaadates tajume aega, mis ei tule enam tagasi, kuid fotojäädvustuse vahendusel näeme ja kogeme seda uuesti. Nostalgia on osa fotograafia olemusest.

Huvitaval kombel on tänapäevased sotsiaalmeedia platvormid, näiteks Instagram, väga jõuliselt keskendunud nostalgiatunde tekitamisele ja ekspluateerimisele mitmesuguste filtrite kasutamise abil. Võrdlusena olgu märgitud, et Instagramil on üle maailma 1,2 miljardit kasutajat ja kui Instagram oleks religioon, oleks see maailmas kõige enam levinud usund! Võib-olla ongi Instagram uutmoodi kultus, fotokultus? Igatähes pakub populaarseim fotojagamise keskkond hulgaliselt võimalusi lisada filtritega oma fotole nostalgjavärving ning muuta see kerge vaevaga vanaaegsemaks. Samas on fotode vanemaks muutmise võimaluste kõrval populaarsed ka enese nooremaks tegemise filtrid ja efektid. Tundub, et sotsiaalmeedias on levinud võtte esitleda end tegelikust nooremana, aga fotosid jällegi muuta tegelikust vanemaks. Mis see fotokultus muud on, kui alateadlik igatsus möödunud aegade järele või teisisõnu – võimendatud nostalgia.

Most scientific discussions on photography are primarily concerned with professional photography and the work of professional photographers. There are reasons for this, such as the historical collections of memory institutions and the fact that photography used to be primarily the realm of professional photographers. However, over time, photography has increasingly become a playground for amateurs. Since the digital revolution and the explosion of digital photography, photography has become more of a visual language of communication that no longer pursues the aesthetic and documentary values attributed to classical photography. Photography on digital platforms is becoming a surrogate for communication graphics and emojis, encompassing the sign systems of communication rather than aesthetics. Photos are distributed on social media primarily as information about an experience or mood.

Despite its changed function and a certain alienation from classical photography, photos presented as snapshots often encompass an emphatically nostalgic tinge. After all, any photo or film frame is a nostalgic image of the past, a preserved moment of something that used to be and that can today only be experienced through the photographic image. The magic of photography comes about because of nostalgia. When we look at photos, we perceive a time that we cannot get back but can see and experience again through the photographic record. Nostalgia is part of the essence of photography.

Interestingly, contemporary social media platforms such as Instagram are very strongly focused on creating and exploiting the sense of nostalgia through the use of various filters. In comparison, Instagram has more than 1.2 billion global users; if Instagram were a religion, it would be the most widely observed religion in the world! Perhaps Instagram is a new kind of cult, a cult of photography? But in any case, the most popular photo-sharing environment offers a myriad of options to add a tinge of nostalgia through filters that easily make pictures more old-fashioned. At the same time, alongside the possibilities of aging the photos, filters and effects to make yourself younger are also popular. It seems that it is a common practice in social media to present yourself as younger than you are, but then make photos appear older. What is this photo cult other than a subconscious longing for times past or, in other words, amplified nostalgia.

Foto: Erakogu
Photo: Private collection

Mis kerkib esile

WHAT CROPS UP

Tekst ja fotod / Article and photos: Maarja Mäemets

Mis kerkib esile? Küsin endalt seda igal hommikul silmi avades. Olen nüüdseks Bali saarel olnud juba rohkem kui kaks nädalat. Kaks nädalat üksildust. Üksindust. Selles laetud meeleseisundis, mille piirid on v e n i n u d ja iga päevaga venivad veelgi rohkem. Üksindus, mis valdas mind mu teekonna alguses Tallinna lennujaamas lennukile istudes, ja üksindus, mis on minusse settinud nüüd, on väga erinevad. Selles üksinduses siin kuulen oma sisehäält valjemini kui kunagi varem. Pidev sisedialoog ei jäta ruumi peitmiseks, kõik on korraga nii teravalt nähtav ja tuntav.

Mis kerkib esile? Mõtlen, kui harva räägitakse sellest, millist julgust nõuab oma tegelike unistuste täitmine. Ja täpselt seda ma siia tegema tulingi. Olen kolmenädalasel joogaõpetaja koolitusel Bali kirdeosas. Minu päevad on pikad, sisaldades tundide viisi asana'id, pranayama't, ajurveda tarkusi, meditatsiooni, filosoofiat ja keerulist inimese anatoomiat. Teiste vaimsete tegevuste seas on omal kohal ka iseenese kiitmine, sest midagi nii uljast ei oleks ma kunagi varem arvanud end tegevat.

Mis kerkib esile? Olenemata päevade intensiivsusest ei tunne ma oma füüsilises kehas suurt väsimust, võtmeks on saanud meele taltsutamine. Igapäevane kannatlikkust nõudev töö, harjutused, mida saab teha ainult üksi. Sellepärast on üksindusest saanud minu praeguse teekonna lahutamatu osa.

Mis kerkib esile? Piiritu rõõm Bali päikese ja soojuse, värvide, uute elamuste, paikade ja inimeste, teadmiste ja oskuste üle. Aga ka piiritu hirm vältimatute muutuste ees. Ent kõigi emotsioonide seast ehk kõige enam kogen suurt tänutunnet ja alandlikkust võimaluse eest olla sellel üksikul rännakul vabatahtlikult. Võimalust olla oma mõtetes ja tegudes vaba ning seda keskkonnas, mis üksiolemist kõikvõimalike vaimsete tegevustega soosib.

Mis kerkib esile? Mõtlen kodustele, toimuvale sõjale ja oma suurele õnnele. Täna maailmas on nii palju mittevabatahtlikku üksindust, pimedust ja hirmu, mida saab võita ainult heaga. Headus aga algab seestpoolt.

What crops up? I ask myself this every morning as I open my eyes. I have now been on the island of Bali for more than two weeks. Two weeks of solitude. Loneliness. In this charged state of mind, the limits of which have s t r e t c h e d and continue to stretch more every day. The loneliness that overwhelmed me at the start of my journey as I got on the plane at Tallinn airport and the loneliness that has settled in me now are very different. In this solitude here, I can hear my inner voice louder than ever before. The constant internal dialogue leaves no room to hide, everything is suddenly so sharply visible and palpable.

What crops up? I think about how rarely people talk about the courage it takes to make your dreams come true. And that's exactly what I came here to do. I am on a three-week yoga teacher training course in north-eastern Bali. My days are long, filled with hours of asana, pranayama, ayurvedic wisdom, meditation, philosophy, and complex human anatomy. Among other practices, I cultivate praise for myself, because I would never have seen myself doing something as daring before.

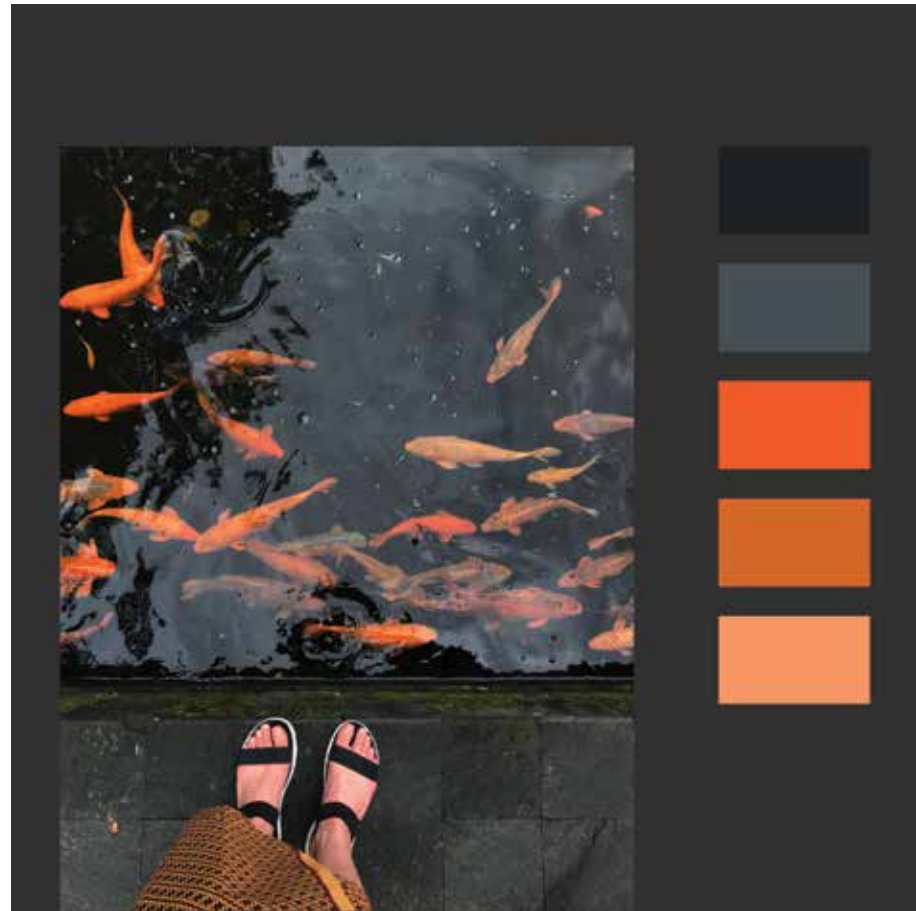
What crops up? Regardless of the intensity of the days, I do not feel much fatigue in my physical body, as taming the mind has become the key. The daily practice demands patience, which you can 'practice' only on your own. This is why solitude has become an inevitable part of my present journey.

What crops up? Boundless joy in Bali's sun and heat, colours, new experiences, places and people, knowledge and skills. But also, boundless fear of inevitable change. Of all the emotions, I perhaps feel mostly gratitude and humility for the opportunity to volunteer for this solitary journey. The opportunity to be free in my thoughts and actions and be so in an environment that favours solitude with all kinds of spiritual practice.

What crops up? I think about the people back home, the ongoing war, and my great happiness. In today's world, there is so much involuntary loneliness, darkness and fear that can only be defeated by good. And goodness starts from within.

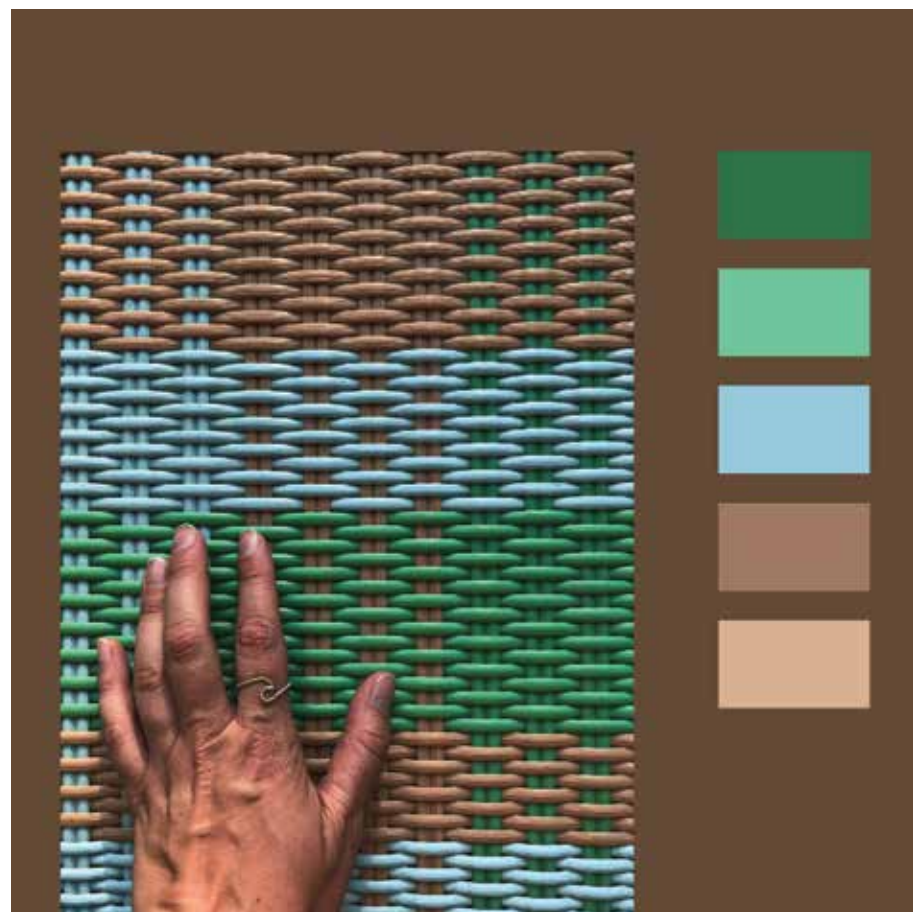
Maarja Mäemets
Basseini ääres / By the Pool

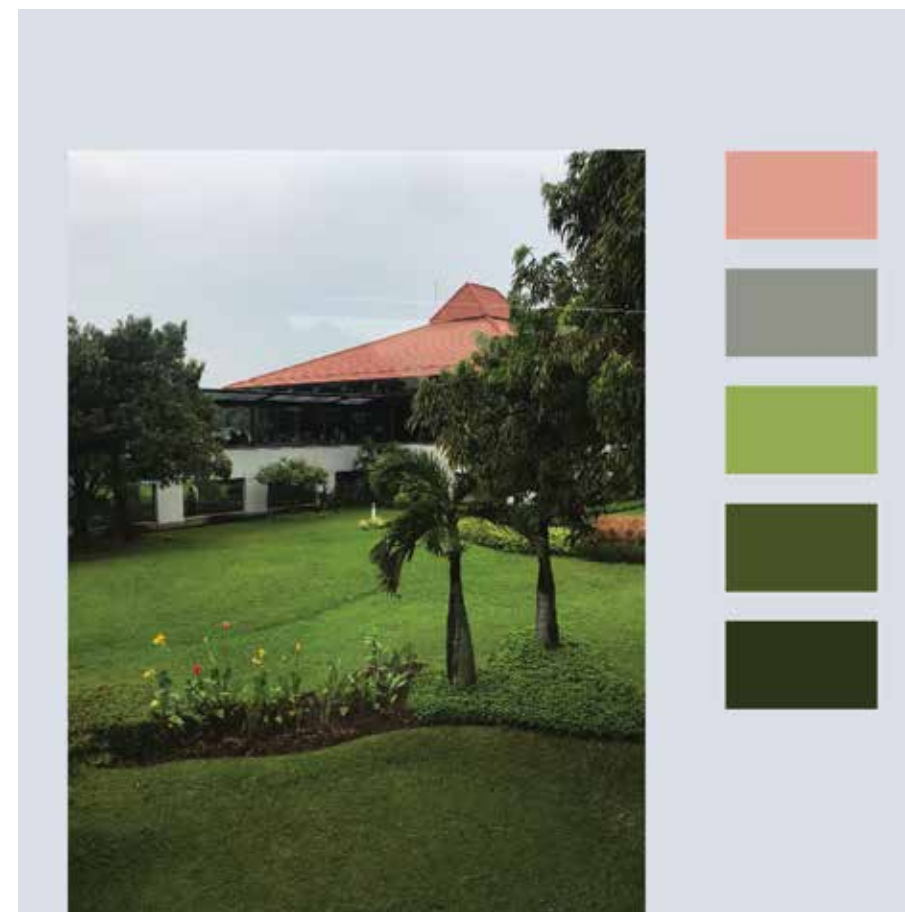
Maarja Mäemets
Koid / Koi Fish

Maarja Mäemets
Homvikusöök aias /
Breakfast in the Garden

Maarja Mäemets
Päikest püüdmas / Catching the Sun

Maarja Mäemets
Lennujaamas / At the Airport

Argentina rütmid

ARGENTINE RHYTHMS

Fotod / Photos: Oleg Shvaikovsky
Küsis / Interview: Kristel Schwede

Oleg Shvaikovskyl oli kevadel võimalik lähemalt uurida Argentina eri piirkondade elu. Ta jagab meiega Mendoza festivali rütme ja Argentina maastiku suursugust olemust.

Kuidas Argentinasse sattusid?

Iga kolme-nelja aasta tagant korraldame rahvusvahelise sõprade pundiga reise eksootilistesse kohtadesse. Argentina reisi lükkasime pandeemia tõttu mitu korda edasi ning korraldus venis pea neljale aastale tavalise paari aasta asemel. Pidime minema 2020. aasta märtsis, mil elasime perega veel USA-s – siis oleks see tähendanud lihtsalt Ameerikas põhjast lõunasse lendamist –, kuid siis tuli koroon ja vahepeal kolisime tagasi Eestisse. Reisisiteenustest loobumise asemel õnnestus meil neid sama hinnaga lihtsalt edasi lükata. Siiski õnnestus külastada Argentinast nelja erinevat piirkonda: Ushuaia ja Hoorni neeme saarestikku pingviinide pesitsusaladega, Calafatet Patagoonia, Malbeci veinipiirkonna Fiesta de la Vendimia pidustusi Mendozas ja täitsa omaette seisvat Buenos Aiest.

Mis oli ootuspärane, mis üllatas?

Reisisin väheste ootustega, seega oli kõik nähtu meeldivalt üllatav. Riik elab üsna vaeselt, keskmine palk on umbes 300 eurot. Majanduskriis on seal oldud viimaseid aastakümneid, kuid rahvas ei lase end sellest häirida: inimesed on õnnelikud, naeratavad ja tantsivad. Seda, et nad elavad lihtsalt, on kohe tunda. Tegemist on suhteliselt sotsialistliku riigiga: väga korralik tasuta kõrgharidus loob tõmbemagnetite teiste Latiina-Ameerika naabritele, heal tasemel tasuta meditsiini võimaldatakse kõikidele, ka turistidele.

Üllatav oli tõdeda, kuivõrd sügav haav kohalikel endiselt Falklandi saarte suhtes on, mille juhtimise Inglismaa 1980-ndatel pehmelt öeldes üle võttis, olles vastasest majandusliku ja sõjalise võimekusega peajagu üle.

Oled päris palju reisinud. Kas Argentina maa ja rahvas muutis midagi sinu elufilosoofias?

Mu elufilosoofiat mõjutab rohkem religioon kui reisimine. Küll aga on märkimisväärne, kuidas lääne inimese vaatenurgast vaadatuna sedavõrd vaeselt elav rahvas saab nii õnnelik olla.

Oleg Shvaikovsky had the opportunity to take a close look at life in different regions of Argentina in the spring. He shares with us the rhythms of the festival of Mendoza and the magnificent nature of Argentina's landscape.

How did you end up in Argentina?

My international group of friends and I organise trips to exotic places every three or four years. We postponed the trip to Argentina several times due to the pandemic and instead of the usual couple of years, organising was delayed for nearly four years. We were supposed to go in March 2020 when we were still living in the USA – then it would have simply meant flying south from North America – but then coronavirus came and we moved back to Estonia in the meantime. Instead of cancelling the travel services, we were able to just postpone them for the same price. We visited four different regions in Argentina: Ushuaia and Cape Horn, El Calafate in Patagonia, the festivities of Fiesta de la Vendimia in the wine region of Malbec in Mendoza, and the entirely separate Buenos Aires.

What was as expected, what was surprising?

I travel with few expectations, so everything I saw was pleasantly surprising. The country lives quite poorly, the average wage is about 300 euros. They have been in an economic crisis for decades, but people don't let it bother them. People are happy – they smile and they dance. The fact that they live simply can be felt immediately. It is a relatively socialist country. The very good free higher education attracts other Latin American neighbours and a good level of free health care is available to everyone, including tourists.

It was surprising to see how deep the wound still is for locals with regard to the Falkland Islands, which the UK regained in the 1980s by being, to put it mildly, head and shoulders above the opponent in economic and military capabilities.

You have travelled a lot. Did the country and people of Argentina change anything in your philosophy of life?

My philosophy of life is influenced more by religion than travel. However, it is remarkable from the Westerner's perspective how people living so poorly can be so happy.

Oleg Shvaikovsky
Mendoza karneval *Fiesta de la Vendimia*.
Fiesta de la Vendimia carnival in Mendoza

Oleg Shvaikovsky
Fitz Roy mägi El Chalten küla poolt tulles. Mäestik on äratuntav ka Patagonia brändi logol oleva kujutisena. Road to mountain Fitz Roy from the village of El Chalten. Recognizable also on the logo of Patagonia brand.

Taeva muutunud tähendus

THE CHANGING MEANING OF THE SKY

Tekst / Article: Kristel Schwede

Andrés Galeano (1980) „Kadunud pilvede arhiiv” sai uurida käesoleva aasta alguses Tartus Kogo galeriis ja selle kõrval asuvas Ag47 galeriis (4.02.-2.04.22). Infotihedal näitusel teosest teoseni liikudes ja kunstniku püstitatud teemadega ühendust luues suundusid mõtted märkamatult taeva ja pilvede laiema tõlgenduse suunas, põigates mütoloogiasse taevase üliolendi juurde ja jõudes hirmuvärinaga Ukraina taevast toimuvani. Kunstinäitustel käsitletavate teemadega ongi tihti nii, et projekti ehitamise käigus planeeritud sõnum võtab valmides juhtimise enda kätte, kogub juurde aja väge, hakkab elama oma elu ja väljub galerii ruumidest laia kaarega.

„Kadunud pilvede arhiiv” on kui labürintlik jõgikond. Niipea kui tekib tunne, et oled mõne näituseteemaga ühenduse saanud, kasvab sellest välja järgmine mõttekäik. Ja järgmine. Ja veel mõned. Lõpuks on pea tihedalt mõtteid täis ja nendest läbikaevamine kestab päevi.

Näituse kuraator Liina Raus ja Andrés Galeano on kokku põiminud perekonnaportraa ja taevafotograafia omaaegse Kataloonia meteoroloogiateenistuse arhiivimaterjalide põhjal, kus inimfaktorina olid kaasatud ilmastikuteadusega seotud tegelaste elukäigud. Näituse koostajate eesmärk oli avada vaatajate mõttetegevus füüsilise taeva, fotograafia metafüüsilise taeva ja nüüdisaja digitaalse taeva suunal.

Mõtiskledes taeva ja pilvede olemusest argiteadvuse seisukohast, libisesid meelde sõnad „lõpmatu” ja „kättesaamatu”. Me teame, et taevast ja pilved on olemas, me näeme neid, kuid materiaalselt ühendust luua pole võimalik. Kuidas kogu seda infohulka hallata, kui iga etteantud taevakaar moodustab isenesest peaaegu lõpmatu ökosüsteemi? Kunstnik on olukorra lahendanud osavalt. Uurime mõnda teost lähemalt.

Muljet avaldas 12 teosest koosnev seeria „Seisundi analüüs” (*Condition Report*), mis ühendab endas kolmiktaeva, tekitades nii uue, käesoleva kunstiprojekti jaoks loodud iseseisva süsteemi. Mustvalged pilvefotod, osaliselt kaetud värviliste ilmasümbolitega ja mõned justkui otsest lagunema hakkava teibiga, loovad ühendava telje ajalooliste ilmauuringute ja nüüdisaja vahele. Digikollaažina valminud, ülikirkal klaasil fototrükk raamis on galeriis kohal materiaalse objektina, kuid tema klaasjas olemus kuulub juba metafüüsika valdkonda, esitades küsimuse „Mis on lõplikult reaalne?”.

Andrés Galeano's (1980) *Lost Clouds Archive* was up earlier this year at Kogo Gallery and the adjacent Gallery Ag47 in Tartu (from 4 February to 2 April 2022). Walking from one work of art to another at the information-dense exhibition and connecting with the topics raised by Galeano, my thoughts imperceptibly moved to the broader interpretation of the sky and clouds, veering to the mythological ruler of the sky and progressing to the Ukrainian sky in horror. It is often the case with topics explored at art exhibitions that the message planned when putting the project begins to direct progress, gathering momentum and starting a life of its own.

The *Lost Clouds Archive* is like a labyrinthine river basin. As soon as you feel that you have connected to a topic, another line of thought springs from it. And the next one. And a few more. In the end, your head is full of thoughts and it takes days to dig through them all.

Liina Raus, the curator of the exhibition, and Andrés Galeano, have intertwined family photography and celestial photography based on archival material of the former Meteorological Service of Catalonia (SMC), where the lives of characters involved in meteorology were included as a human factor. The aim of the authors of the exhibition was to prompt viewers thoughts to move in the direction of the sky: the metaphysical sky of photography, and the modern digital sky.

Contemplating the nature of the sky and clouds from the point of view of everyday consciousness, words like 'infinite' and 'inaccessible' come to mind. We know that the sky and the clouds exist, but we cannot make a material connection with them. How do we manage all this information when every given sky itself forms a nearly infinite ecosystem? Galeano has resolved the situation skilfully. Let's take a closer look at some of the works.

I was impressed by his *Condition Report* series comprising 12 works of art combining the triple sky, creating a new, independent system created for this art project. Black and white cloud photographs, partially covered with coloured weather symbols and some with tape seemingly falling apart, create a connecting axis between historical weather research and the present. Made as digital collage and printed on ultra-clear glass, the artworks are present in the gallery as material

Andrés Galeano
Kadunud pilvede arhiiv. Näitusevaade. Kuraator Liina Raus.
Lost Clouds Archive Exhibition view. Curator Liina Raus.
Kogo galerii & Ag47 galerii. 2022. Foto / Photo by Marje Eelma

Andrés Galeano
Valik halvas seisukorras klaasplaatnegatiivide
reproduksioone. UV-trükk ülikirkal klaasil. 2021
Selection of reproductions of glass plate negatives
in poor condition. UV-print on ultra-clear glass. 2021

Andrés Galeano kunstnikuraamat „FPN – Fons perdut de núvols” („Kadunud pilvede tagamaad”) on karbiformaadis väljaanne, inspireeritud 1932. aastal ilmunud rahvusvahelisest pilveatlasest. Karpraamatu lehtede ettevaatlik sirvimine (need võivad tuulega lendu minna, mis siis saab?) on eriline kogemus just antud näitusel. Võimalus kunstiteoseid käega tunnetada lisab vaimsele elamusele meelelise dimensiooni. Mõttelise arhiivikarbiga tegeledes võib ära eksida kujutlusse, kus liigud piki arhiiviriuleid täis karpe dokumentide ja artefaktidega aja muutuvast jäljest.

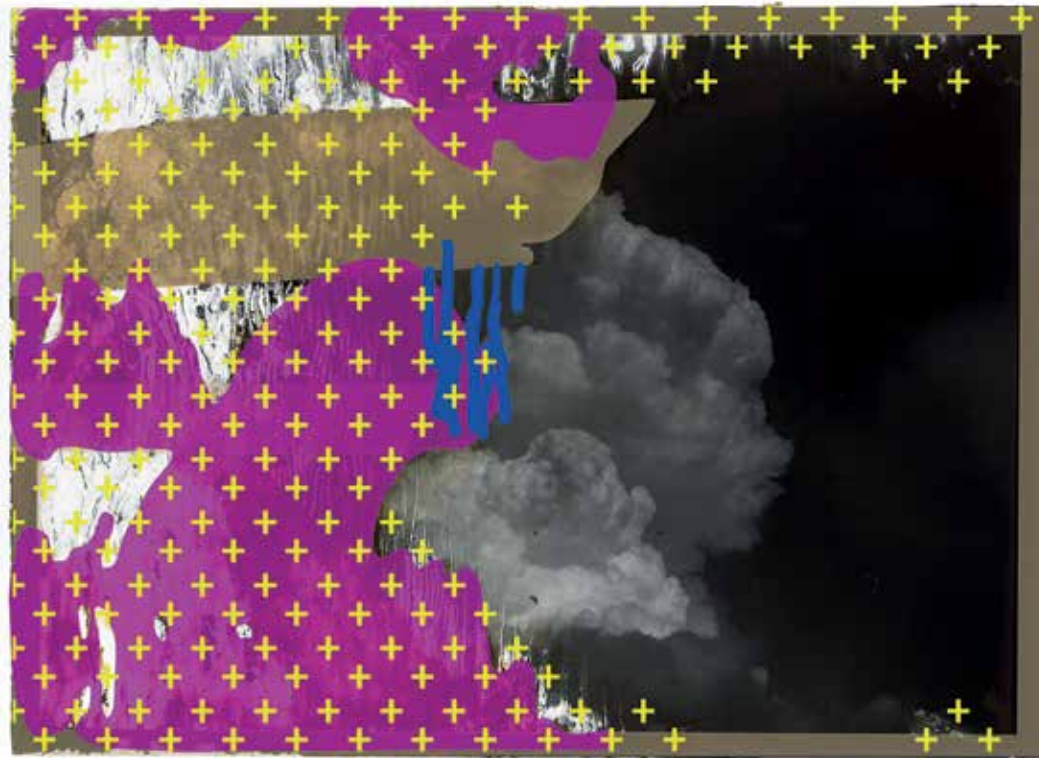
Näituse väljapanek jätkub sujuvalt Kogo galerii naabri, Ag47 galerii pinnal. Analoogfotograafia labori, ateljee ja galeriina tegutsevas Ag47-s on kunstnik üles seadnud fotostudio, kus külastajad saavad poseerida ja selfsid teha eri pilvede taustal. Taaslavastus 19. sajandi stuudiost, kus tihti kasutati taustana maalitud pilvi, ning näituse külastajate tehtud ja kunstnikule jagatud selfid, on avaakordiks Andrés Galeano järgmisele uurimusele #TheWeightOfTheClouds („Pilvede raskus”).

objects, but their glassy nature belongs in the field of metaphysics, asking the question “what is real?”

Andrés Galeano’s artist book, *FPN – Fons perdut de núvols*, is a boxed edition inspired by the International Cloud Atlas published in 1932. Careful browsing of the loose pages of the box book (the wind could carry them off, and then what?) is a special experience at this specific exhibition. The ability to touch the works of art with your hand adds a sensory dimension to the spiritual experience. When dealing with an imaginary archive box, you could get lost in the imagination, moving between archival shelves full of boxes of documents and artefacts of the changing trace of time.

The exhibition continues at Kogo Gallery’s neighbour, Gallery Ag47. At Ag47 operating as an analogue photography laboratory, studio and gallery, Galeano has set up a photo studio where visitors can pose and take selfies against a backdrop of different clouds. The re-enactment of a nineteenth century studio where painted clouds were often used as a backdrop, and the selfies made by visitors and shared with Galeano, are a prelude to the artist’s next study, #TheWeightOfTheClouds.

Andrés Galeano
 Seisundi analüüs. 12 teosest koosnev seeria:
 Fototrükk ülikirkal klaasil. 2021
 Condition Report. Series of 12 pieces: UV-print
 on ultra-clear glass. 2021

Andrés Galeano
 Taustapildid ja selfipunkt / Backdrops and Selfie Point
 Ag47 galerii. 2022. Foto / Photo by Marje Eelma

Per aspera ad astra

PER ASPERA AD ASTRA

Tekst / Article: Jaak Kikas

Keda ei oleks kunagi võlunud augustiõine sume-tume taevast langevate tähtedega? Ning haruldasemadki taevanähtused, nagu päikesevarjutus või mõni ei-tea-mida-ennustav komeet. Muidugi tekib siis kiusatus seda ilu ka fotodele jäädvustada, eriti tänapäeval, kus pea igal kaamera taskus. On aga ka fotograafe, kes ongi spetsialiseerunud taevanähtuste pildistamisele ja saavutanud selles suure meisterlikkuse.

Selle „võistlusklassi“ tegijatele oli mõeldud hiljuti lõppenud astrofotode võistlus (projektijuht Kärt Soieva), mille korraldas Tartu ülikooli muuseumi Toome tähetorn. See oli tegelikult juba kolmas sellelaadne tähetornis korraldatud võistlus. Laekus rekordarv (131) tööd, mida hinnati kuues kategoorias ja kolmes vanuseklassis: nooremad kui 12-aastased (< 12), 12–18-aastased (12–18) ja üle 18-aastased ehk täiskasvanud (> 18). Tulemused tehti teatavaks pidulikul lõpuüritusel Toomemäel Tartu tähetornis 26. märtsil, samas avati ka võidutööde näitus, mida saab vaadata vähemalt selle aasta lõpuni. Žürii liikmena (sinna kuulusid veel teadusajaloolane **Lea Leppik** ning astrofotograaf **Kadri Tinn**) kasutan võimalust võistlusest ja tulemustest pisut lähemalt rääkida.

Astrofotograafia on mingis mõttes küllaltki kindlate „žanripiirangutega“ valdkond, märksa kitsam kui loodusfotograafia, mille alaliigiks seda ju ka pidada võib. Veidi laiem mänguruum avanes kategooriates „Atmosfäär“ ja „Linnaastrofotograafia“, kus fotosid mitmekesistasid ka maisemad objektid. Teisalt on ju näiteks Kuud pildistatud küllap kokku ikka miljoneid ja miljoneid kordi. Žüriil said seega hindamisaluseks olla vaid konkursile laekunud fotod, mitte nende asend mingis maailma „edetabelis“. Mõnes žanris („Süvataevas“, „Päikese-süsteem“) osalemine eeldas spetsiaalsete tehniliste vahendite (teleskoobid) kasutamist ja ega siingi saanud žürii lähtuda hindaskaala alusena Hubble'i kosmoseteleskoobi fotodest. Samas oli võimalik teistes kategooriates häid tulemusi saavutada ka märksa tagasihoidlikuma aparatuuriga. Aga peale tehniliste vahendite on taeva pildistamise juures muidugi vaja ka teadmisi (mis suunas ja millisel ajal midagi tõuseb või loojub, millal mõnda varjutust on oodata jne). Ja üks ikka õnne ka: kui täieliku päikesevarjutuse ajal taevast pilves on, siis sellest suuremat astrofotograafi mittevedamist on vist raske ette kujutada.

Which of us has never been fascinated by the dim darkness of the sky with its shooting stars on an August night? And rarer celestial phenomena such as solar eclipses or a comet predicting who knows what. We are naturally tempted to capture this beauty in photos, especially today when nearly everyone has a camera in their pocket. But there are photographers who specialise in photographing celestial phenomena and who have achieved great mastery in it.

A recently concluded astrophotography competition (project manager Kärt Soieva) organised by the University of Tartu Museum's Toome Observatory was intended for creators in this 'competitive class'. This was actually the third such competition organised at the observatory. A record number (131) of photos were received, which were rated in six categories and three age groups: under 12-year-olds (<12), 12–18-year-olds (12–18) and over 18-year-olds or adults (>18). The results were announced at a closing ceremony at the Tartu Observatory on Toome Hill on 26 March when an exhibition of the winning works was opened, which will remain open at least until the end of this year. As a member of the jury (which also included the research historian **Lea Leppik** and astrophotographer **Kadri Tinn**), I will take the opportunity to talk a little more about the competition and the results.

Astrophotography is, in a sense, a field with rather definite genre limitations, somewhat narrower than nature photography, a sub-genre of which astrophotography can be considered to be. Categories such as Atmosphere and Urban Astrophotography offered slightly more room to play with, in which more earthly objects diversified the photos. On the other hand, for example, the moon has probably been photographed millions and millions of times. The jury could therefore only judge the photographs submitted to the competition and not their position in a global ranking. Participation in some categories (*Deep Sky, the Solar System*) required the use of special technical equipment (telescopes), and the jury could not use photographs taken by the Hubble Space Telescope as a basis for the rating scale. At the same time, it was possible to achieve good results in other categories with much more modest equipment. In addition to technical

Silvi Arold
Selgel ööl on näha Linnuteed /
On a Clear Night You Can See the Milky Way

Eia Nõgu
Punane loojang / Red Sunset

Viljam Takis
Valgusesambad / Light Pillars

Paarist võidutööst pisut lähemalt. „Linnaastrofotograafia” kategoorias tuletab Tartu Miina Härma gümnaasiumi 11. klassi poisi **Sithil Liyanage** (12-18) pilt „Taevas me kohal” meelde, et tähed on nähtavad ka linnamajade vahel tugeva valgusreostuse tingimustes. Kui vaid pilk taevasse pöörata. Et **Martin Vällik** (> 18) võidutses kategoorias „Kuu”, polnud üllatus, ta kuupilte on Eestis õige mitmetel näitustel nähtud. Võidupilt ise – „33-tunnine noorkuu õhtuhägus” – oli aga üllatus, sest esmapilgul polnud sellel Kuud näha! Tehniliselt pole nii noore Kuu pildistamine üldsegi lihtne, aga praeguseks, ütles Martin, on tal juba olemas veelgi noorema, 22 tunni ja 46 minuti „vanuse” Kuu pilt.

Kategooria „Atmosfäär” võimaldas õige erinevate põnevate valgusnähtuste kajastamist: valgusesambad talveöös (**Viljam Takis**, > 18), virmalised (**Kaur Nellis**, 12-18), helkivad ööpilved suveöös või lihtsalt ilus punane loojangutaevas (**Eia Nõgu**, > 12). Ja kategooria „Tähistaevas” on muidugi astrofotograafia klassika. Siin võidutses **Silvi Arold** (> 18) oma tööga „Selgel ööl on näha Linnuteed”. Meeldejääv oli

means, photography also requires knowledge (the direction or rise/set times of a body, when to expect an eclipse, etc.); and luck, too – it is probably difficult to imagine a worse luck for an astrophotographer than a cloudy sky during a total eclipse.

A little more about a couple of winning photos. In the Urban Astrophotography category “Taevas me kohal” (*Heaven Above Us*) by **Sithil Liyanage** (12-18), an 11th grade student at Tartu’s Miina Härma Gymnasium reminds us that stars are also visible among urban buildings in conditions of strong light pollution, if we only look up at the sky. It was no surprise that **Martin Vällik** (>18) reigned supreme in the Moon category as his photos have been shown at several exhibitions in Estonia. The winning photo itself, “33-tunnine noorkuu õhtuhägus” (*33-Hour New Moon in Evening Mist*), however, was a surprise because, at first glance, you can’t even see the moon! Technically, photographing such a new moon is by no means easy, but Vällik has already photographed an even newer, 22 hours and 46 minute ‘old’, moon, Martin said.

ka 12-18-aastaste vanusegrupi võitja **Miia Triin Binsoli** foto „Kuskil kaugel”, kus ühena vähestest piltidest oli näha inimest. Inimest silmitsi Universumi kõiksusega all öise tähistaeva.

Kui aga juba astrofotograafia jutuks, on siin sobiv viidata ka aprillis Pallase galeriis vaadata olnud Kõrgema Kunstikooli Pallas fotoosakonna eelmisel aastal lõpetanud Tuule-Mari Kaarna näitusele „Taevaruum”.

Seekordne konkurss ei jää viimaseks, selline on korraldajate kindel arvamus.

<https://www.tahetorn.ut.ee/et/content/selgusid-tartu-tahetorni-astrofotokonkursi-202122-tulemused>

The Atmosphere category allowed people to showcase a wide range of exciting light phenomena: light columns on a winter night (**Viljam Takis**, >18), the Northern Lights (**Kaur Nellis**, 12-18), reflective night clouds on a summer night, or just a beautiful red sunset (**Eia Nõgu**, >12). And the Starry Sky is, of course, a classic in astrophotography. Here, **Silvi Arold** (>18) reigned supreme with her photo “Selgel ööl on näha Linnuteed” (*On a Clear Night You Can See the Milky Way*). The photo “Kuskil kaugel” (*Somewhere Far Away*) by **Miia Triin Binsol**, winner of the 12-18 group, was also memorable as one of the few photos showing a person, in this case face to face with the vastness of the universe under a starry night sky.

But since we are talking about astrophotography, it is also worth mentioning the “Taevaruum” (*Celestial Space*) exhibition at Pallas Gallery in April, by Tuule-Mari Kaarna, who graduated from Tartu Art School’s Photography Department last year.

This year’s competition will not be the last – that is the firm opinion of the organisers.

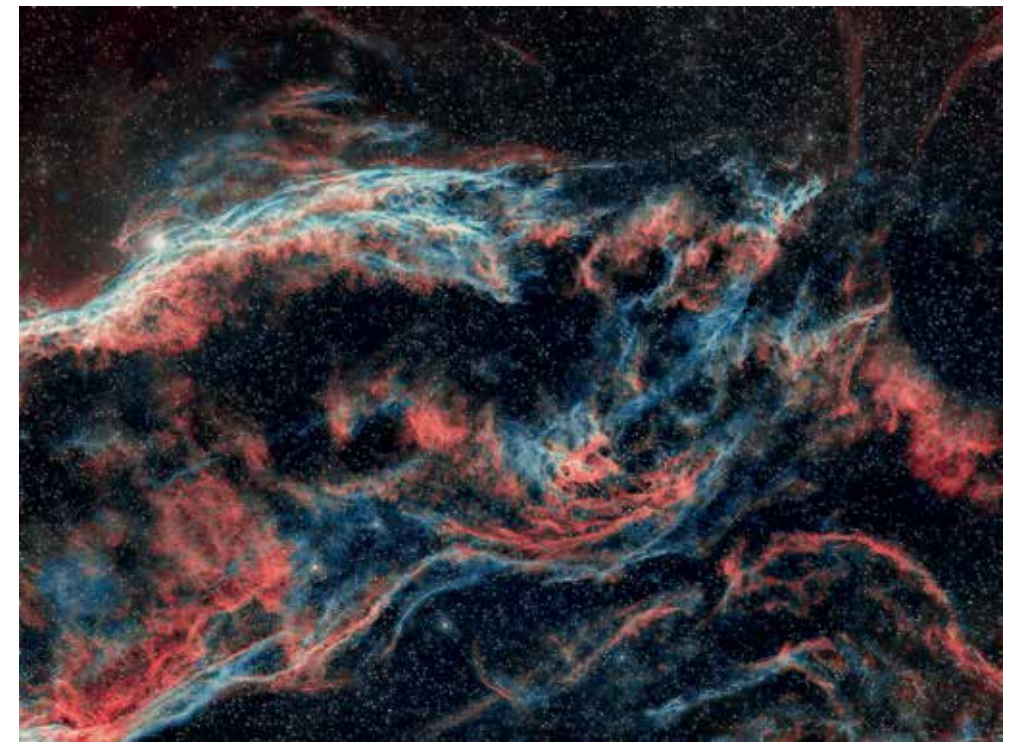

Martin Vällik
33-tunnine noorkuu õhtuhägas /
33-hour New Moon in Evening Mist

Miia Triin Binsol
Kuskil kaugel /
Somewhere Far Away

Sithil Liyanage
Taevas me kohal / Heaven Above Us

Urmas Leming
Loori udukogu / Veil Nebula NGC6960

Kaur Nellis
Virmalised / Northern Lights

Möödunut meenutades

RECALLING THE PAST

Fotod ja tekst / Photos and article: Nelli Pello

„Kas ma ei ole liiga vana, et mind pildistada?” küsib minu 82-aastane ämm Eda-Malle Võrang, tulihingeline pildistaja ja pealekauba väga usin arhiveerija. Koduseid fotoalbumeid on ju igal perel, kuid temale on see tegevus eriliselt südamelähedane. Ma ei tea kedagi teist, kes oleks oma fotode hoidmisel nii süstemaatiline ja täpne.

„Pildistamisega alustasin keskkoolis, aastal 1956. Olin siis 17-aastane,” meenutab Eda-Malle, kelle esimene kaamera oli Smena. 1960-ndate alguses töötas ta Märjamaa tarbijate kooperatiivis, mille juures tegutses foting. Seal õppis ta ise pimikus fotosid ilmutama. „1962. aastal tulin ära Tallinnasse. Tegin ka edaspidi pilte igasugustest sündmustest, kuid siis juba ilmutasid neid fotoateljeed.”

Kokku on ämma kogus 11 suurt albumit, kus igaühes on 300 pilti ehk kokku 3300 fotot, ning lisaks veel 13 väiksemat albumit. Eda-Mallele meeldib pildistada täiesti tavalisi sündmusi: kui roosid õitsevad, kui ta käib oma mehe haul, kui lapselapsed tulevad külla, kui naaber ehitab maja, kui on jõulud, munadepühad ja muud tähtpäevad.

Välja printitud fotod ei jää ämmal kunagi hunnikusse seisma, vaid ta paneb need kohe pärast kättesaamist kenasti albumitesse ja kirjutab juurde, kes on pildil ja millal foto on tehtud. Igale pereliikmele on loodud eraldi album. Ka lapselastel on oma albumid, mida alati koos vaadatakse. Albumid ja raamitud fotod on Eda-Malle kodus aukohal. Nende vaatamine on traditsioon.

„Miks sa pildistad?” küsin. „Eks ikka sellepärast, et tuleta meelde möödunut, meenutada sündmusi ja inimesi, kellega olen elus kokku puutunud. Kui endised kooli- ja töökaaslased külas käivad, siis alati vaatame koos albumeid,” selgitab Eda-Malle.

Filmi peale pildistamine ei ole kindlasti pensionärile odav lõbu, on ju fotofilmi ja ilmutamise hinnad viimaste aastatega tõusnud, kuid Eda-Malle pildistab vankumatult edasi. Traditsioone tuleb hoida.

Fotoseeria valmis Eesti Kunstiakadeemia fotodokumentalistika kursusel Annika Haasi juhendamisel.

“Aren't I too old to be photographed?” asks my 82-year-old mother-in-law Eda-Malle Võrang, an ardent photographer and a very diligent archivist to boot. Every family has their home photo albums, but photography is especially close to her heart. I do not know anyone else who would be as systematic and exacting in storing their photos.

“I started taking photos in high school, in 1956. I was 17 years old then,” recalls Eda-Malle, whose first camera was the Smena. In the early 1960s, she worked at the Märjamaa Consumer Cooperative where a photography group operated. There she learned to develop photos in the darkroom. “In 1962, I moved away to Tallinn. I continued to take pictures of all kinds of events, but photo studios then developed them.”

There are a total of 11 large albums in my mother-in-law's collection, each with 300 photos in them, or 3,300 photos in total, and another 13 smaller albums. Eda-Malle likes to take photos of perfectly ordinary events: when the roses bloom, when she visits her husband's grave or when her grandchildren come to visit, when the neighbour is building a house, at Christmas, Easter and other holidays.

My mother-in-law never lets the printed photos just lie around, instead she puts them into albums as soon as she gets them and writes a note on who is in the photo and when the photo was taken. Each family member has a separate album. Grandchildren also have their own albums that they always look through together. Albums and framed photos are in a place of honour in Eda-Malle's home. Looking at them is a tradition.

“Why do you take pictures?” I ask. “To recall the past, of course, to remember events and people I have come into contact with in my life. When former schoolmates and co-workers come to visit, we always look through the albums together,” Eda-Malle explains.

Photographing on film is not a cheap hobby for a pensioner as the prices of photographic film and developing have risen in recent years, but Eda-Malle continues to take photos regardless. Traditions must be kept.

The photo series was completed on the Estonian Academy of Arts photographic documentary course under the supervision of Annika Haas.

Nelli Pello
Tuletades meelde möödunut /
Recalling the Past. 2021

Nelli Pello
Tuletades meelde möödunut /
Recalling the Past. 2021

Impressum

POSITIIV
Eesti fotoajakiri
Estonian Photo Magazine

VÄLJAANDJA
Publisher
Meediarong OÜ
Roo 21a Tallinn 10611 Estonia
positiiv.ee
www.facebook.com/FotoajakiriPositiiv

PEATOIMETAJA
Editor in Chief
Kristel Schwede
kristel@positiiv.ee

DOKUMENTAAL- JA PORTRREEFOTO
Documentary and Portrait Photography
Annika Haas
annika@positiiv.ee

KEELETOIMETAJAD
Language Editors
Mare Nurmoja
Daniel Allen

TÕLGE
Translation
Finest Agency OÜ

KUJUNDUS
Layout
Fotoaken MTÜ

TRÜKK
Print
Aktaprint AS
www.aktaprint.ee

INFO JA MÜÜK
Info and sales
info@positiiv.ee

ÜKSIKNUMBRI HIND
Price per Issue
7 EUR

AASTATELLIMUS EESTIS
Pre-ordering in Estonia
4 numbrit / 4 issues 28 EUR

AASTATELLIMUS VÄLISMAAL
Pre-ordering outside Estonia
info@positiiv.ee

All photographs and texts are the copyright
property of the authors.

ISSN 1736-9053

Aitäh kõigile, kes kaasa aitasid!
Thank you to everyone who contributed to this magazine!

